

mulier instituut

Monitor sportuitgaven gemeenten 2021

Gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2017
tot en met 2021

Peter van Eldert

Monitor sportuitgaven gemeenten 2021

Gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2017 tot en met 2021

Met ondersteuning van het ministerie van VWS

Peter van Eldert

© Mulier Instituut
Utrecht, december 2022

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doelstelling	4
1.3	Onderzoeksverantwoording	4
1.4	Leeswijzer	5
2.	Sportuitgaven gemeenten	6
2.1	Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven	6
2.2	Relatieve omvang sportuitgaven	7
2.3	Details sportuitgaven	8
3.	Verschillen tussen gemeenten	12
3.1	Spreiding	12
3.2	Achtergrondkenmerken gemeenten	13
4.	Ontwikkelingen per gemeente	16
4.1	Begroting versus realisatie	16
4.2	Ontwikkeling door de tijd	18
4.3	Verhouding tussen sportspecifieke taakvelden	21
5.	Effect van de coronacrisis	23
5.1	Totaal alle taakvelden	23
5.2	Uitgaven en inkomsten aan sport	24
6.	Kernuitkomsten	28
	Literatuurlijst	31
	Bijlage 1. Overzicht gerapporteerde onderwerpen	32
	Bijlage 2. Gemeenten in de lv3 en de totale populatie per jaar	33
	Bijlage 3. Overzicht lv3-taakvelden gemeenten	34
	Bijlage 4. Financiële categorieën	35
	Bijlage 5. Procentuele ontwikkeling uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven	38
	Bijlage 6. Onderverdeling sportuitgaven in totale bedragen	39
	Bijlage 7. Spreiding per taakveld	42
	Bijlage 8. Verschillen naar achtergrondkenmerken	43
	Bijlage 9. Totale uitgaven en inkomsten van gemeenten (per taakveld)	45

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Gemeenten spelen een grote rol in de financiering van de Nederlandse breedtesport. Ze investeren in de sport- en beweegparticipatie, onder andere door (co)financiering van buurtsportcoaches en door subsidies te verstrekken voor sportstimulering. Daarnaast investeren ze in de fijnmazige sportinfrastructuur die Nederland rijk is en dragen ze als exploitant van een groot deel van de sportaccommodaties via gesubsidieerde huurtarieven bij aan het betaalbaar houden van de sport. Ten tijde van de coronacrisis speelden gemeenten een belangrijke rol in de financiële ondersteuning van de sport, mede doordat enkele financiële steunmaatregelen (deels) via gemeenten liepen.

Deze belangrijke rol van gemeenten voor de sport geeft aanleiding om de gemeentelijke sportuitgaven te onderzoeken, om zicht te houden op de ontwikkelingen in de sportuitgaven en de mogelijke implicaties hiervan voor de sportsector. Het Mulier Instituut volgt sinds 2015 de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport en rapporteert hier jaarlijks over. Dit rapport is het achtste in de reeks 'Monitor sportuitgaven gemeenten'. Hierin vergelijken we de gemeentelijke sportuitgaven van 2017 tot en met 2021. Daarnaast besteden we aandacht aan de verschillen tussen gemeenten, de ontwikkelingen per gemeente en de gevolgen van de coronacrisis.

1.2 Doelstelling

Het doel van de Monitor sportuitgaven gemeenten is een gedetailleerd overzicht te geven van de gemeentelijke uitgaven aan sport en deze door de tijd te vergelijken. Daarnaast staan de verschillen tussen gemeenten en de ontwikkelingen per gemeente centraal. Tot slot gaan we in op de mogelijke effecten van de coronacrisis op de gemeentelijke sportuitgaven. In bijlage 1 geven we een overzicht van de onderwerpen die in voorgaande rapportages aan bod kwamen.

1.3 Onderzoeksverantwoording

Om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van de sportuitgaven van gemeenten maken we gebruik van de Iv3-data (informatie voor derden) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het Iv3-systeem is een informatiesysteem waarin financiële gegevens van decentrale overheden, waaronder gemeenten, worden geregistreerd door de overheden zelf.¹ Zij vullen daartoe een gestandaardiseerd formulier in. Sinds 2010 wordt de Iv3 door het CBS beschikbaar gesteld.² Gemeenten moeten op verschillende taakvelden de uitgaven en inkomsten registreren.³

In 2017 is het Iv3-systeem aangepast. In de periode 2010-2016 werden twee taakvelden gehanteerd voor sport: 530 Sport en 531 Groene sportvelden en terreinen. Vanaf 2017 werden beide taakvelden aangepast naar twee nieuwe sportspecifieke taakvelden:

¹ Nagenoeg alle gemeenten registreren de financiële gegevens in het Iv3-systeem. Jaarlijks ontbreekt van slechts enkele gemeenten een begroting, een realisatie of beide (tabel B2.1 in bijlage 2).

² De jaarrekeningen van gemeenten worden rond juni vastgesteld na goedkeuring door de gemeenteraad. Vervolgens leveren de gemeenten in juli de financiële gegevens uit deze jaarrekeningen aan bij het CBS, dat deze in de zomer als voorlopige cijfers beschikbaar stelt. Aan het eind van de zomer volgt een gelegenheid om eventuele fouten te corrigeren. De aanpassingen worden verwerkt in een tweede plaatsing van de data, die eind september beschikbaar worden gesteld.

³ In bijlage 3 geven we een totaaloverzicht van de Iv3-taakvelden.

- **Sportbeleid en activering (5.1):** uitgaven en inkomsten voor de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele en amateursport;
- **Sportaccommodaties (5.2):** uitgaven en inkomsten aan sportaccommodaties voor sportbeoefening.

Naast de aanpassing van de taakvelden veranderden in 2017 ook andere zaken in de registratie, zoals een andere toerekening van de overheadkosten. Hierdoor zijn de cijfers van voor 2017 niet vergelijkbaar met de cijfers van na 2017.

Het merendeel van de gemeentelijke sportuitgaven komt op de sportspecifieke taakvelden terecht. Een deel schrijven gemeenten op andere taakvelden. Naar verwachting zijn dit voornamelijk de uitgaven van gemeenten voor sport en bewegen in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden waarschijnlijk voornamelijk op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie (5.7) geschreven. Zo vallen de uitgaven voor de aanleg en het onderhoud van speeltuinen en openbare sportvoorzieningen (bijv. skateparken en fitnessstoestellen in parken) onder Openbaar groen en (openlucht) recreatie. Daarom laten we in hoofdstuk 2 van deze rapportage ook taakveld 5.7 zien.

Het is echter niet realistisch om het gehele taakveld 5.7 toe te rekenen aan sport, aangezien hieronder ook uitgaven vallen die niets met sport en bewegen te maken hebben, zoals uitgaven aan natuurbescherming, openbaar groen en openbaar water. Deze uitgaven kunnen eraan bijdragen dat de openbare ruimte aantrekkelijker wordt voor sport en bewegen, maar dit is vaak niet het primaire doel van de uitgaven.

Andere voorbeelden van sportuitgaven buiten de sportspecifieke taakvelden zijn de uitgaven aan bewegingsonderwijs (taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs), programma's of projecten binnen andere domeinen met een beweegcomponent (taakveld 6 Sociaal domein of 7 Volksgezondheid en milieu) en in enkele gevallen gym- en sportzalen (taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting). Deze taakvelden zijn echter beperkt gerelateerd aan sport en bewegen, dus we laten ze in deze rapportage buiten beschouwing.

Binnen elk taakveld in het lv3-systeem moeten gemeenten de uitgaven uitsplitsen naar onderliggende categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. In bijlage 4 geven we een overzicht van deze categorieën. De gemeenten zijn vrij in hun keuze welke van de onderliggende categorieën ze benutten en hoe ze afschrijven. Hierdoor ontstaan verschillen die een analyse compliceren. In de rapportage van de Monitor sportuitgaven gemeenten 2019 (Van den Dool & Van Eldert, 2021) gaven we hier enkele voorbeelden van.

Via Statline rapporteert het CBS met dezelfde data over de gemeentelijke uitgaven. Het CBS voert voor haar eigen rapportage extra controles op de data uit en brengt vervolgens in een later stadium de resultaten naar buiten. Hierdoor kunnen de in dit rapport gepresenteerde cijfers op onderdelen kleine afwijkingen vertonen ten opzichte van de data die het CBS uiteindelijk op Statline rapporteert.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 lichten we de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport tussen 2017 en 2021 uit. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de verschillen in de sportuitgaven tussen gemeenten. In hoofdstuk 4 beschrijven we de ontwikkelingen in de sportuitgaven per gemeente. De mogelijke impact van de coronacrisis op de gemeentelijke sportuitgaven staat in hoofdstuk 5 centraal. In het slothoofdstuk (hoofdstuk 6) bespreken we de kernuitkomsten uit deze rapportage.

2. Sportuitgaven gemeenten

In dit hoofdstuk bespreken we de totale en relatieve omvang van de gemeentelijke sportuitgaven in de periode 2017 tot en met 2021. Daarnaast maken we inzichtelijk hoe deze gemeentelijke sportuitgaven in grote lijnen zijn opgebouwd.

2.1 Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven

In 2021 gaven gemeenten in totaal bijna 1,7 miljard euro uit aan sport (tabel 2.1). Hiertegenover stond zo'n 585 miljoen euro aan inkomsten. De netto-uitgaven aan sport door gemeenten kwamen daarmee in totaal uit op bijna 1,1 miljard euro. Bijna drie kwart (72%) van deze netto-uitgaven kwam voor rekening van het taakveld Sportaccommodaties (5.2), de rest voor Sportbeleid en activering (5.1). Daarnaast gaven gemeenten in 2021 ruim 1,6 miljard euro uit aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie (5.7). Na aftrek van ruim 100 miljoen euro aan inkomsten kwamen de netto-uitgaven voor Openbaar groen en (openlucht) recreatie uit op ruim 1,5 miljard euro. Zoals beschreven in paragraaf 1.3 komt naar verwachting een deel hiervan ten goede van sport en bewegen in de openbare ruimte.

Tabel 2.1 Uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten, per taakveld en totaal voor sport, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Uitgaven				
2017	1.428.327	323.858	1.104.469	1.358.432
2018	1.448.044	310.672	1.137.372	1.429.524
2019	1.555.354	341.126	1.214.228	1.481.704
2020	1.596.560	361.173	1.235.387	1.540.382
2021	1.684.599	379.667	1.304.932	1.631.677
Inkomsten				
2017	372.567	21.300	351.267	130.949
2018	363.975	25.261	338.714	146.188
2019	441.093	30.226	410.867	117.279
2020	422.766	41.557	381.209	96.727
2021	585.400	74.382	511.018	104.291
Netto-uitgaven (uitgaven-inkomsten)				
2017	1.055.760	302.558	753.202	1.227.483
2018	1.084.069	285.411	798.658	1.283.336
2019	1.114.261	310.900	803.361	1.364.425
2020	1.173.794	319.616	854.178	1.443.655
2021	1.099.199	305.285	793.914	1.527.386

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

De totale uitgaven van gemeenten aan sport namen jaarlijks toe tussen 2017 en 2021 (tabel 2.1). De procentuele toename van de uitgaven aan sport per jaar lag tussen 2018 en 2021 hoger dan de inflatie over de betreffende jaren (tabel B5.1 in bijlage 5). De ontwikkeling van de totale inkomsten van gemeenten aan sport was een stuk grilliger tussen 2017 en 2021. Na een sterke toename tussen 2018 en 2019 (21,2%; tabel B5.1 in bijlage 5) namen de gemeentelijke inkomsten, als gevolg van de coronacrisis,

tussen 2019 en 2020 af met 4,2 procent. Tussen 2020 en 2021 stegen ze weer flink (38,5%). De totale netto-uitgaven van gemeenten aan sport in 2021 namen voor het eerst sinds 2017 af (-6,4%). Zowel de uitgaven als de inkomsten stegen in 2021, maar doordat de inkomsten (+163 miljoen euro) sterker stegen dan de uitgaven (+88 miljoen euro), kwamen de netto-uitgaven (uitgaven minus inkomsten) lager uit (-75 miljoen euro). Dit geldt zowel voor het totaal voor sport als voor beide sportspecifieke taakvelden. Tussen 2017 en 2020 namen de netto-uitgaven juist jaarlijks toe.

Per Nederlander gaven gemeenten in 2021 netto 63,1 euro uit aan sport, waarvan 17,7 euro voor Sportbeleid en activering en 45,4 euro voor Sportaccommodaties (tabel 2.2). Net zoals de *totale* netto-uitgaven aan sport, namen de netto-uitgaven *per inwoner* in 2021 voor het eerst sinds 2017 af. Gemeenten gaven in 2021 netto 4,7 euro per inwoner minder uit aan sport dan in 2020. De netto-uitgaven per inwoner voor Openbaar groen en (openlucht) recreatie lagen in 2021 op zo'n 87,4 euro.

Tabel 2.2 Netto-uitgaven van gemeenten per inwoner, per taakveld en totaal voor sport, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
2017	62,4	18,1	44,4	71,9
2018	63,6	17,0	46,6	74,9
2019	65,3	18,3	46,9	79,7
2020	67,8	18,6	49,2	83,1
2021	63,1	17,7	45,4	87,4

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

2.2 Relatieve omvang sportuitgaven

Ten opzichte van de totale gemeentelijke uitgaven

Op de totale gemeentelijke jaarrekening is het aandeel van sport beperkt. In 2021 bedroegen de uitgaven aan sport 2,2 procent van de totale gemeentelijke uitgaven (tabel 2.3). Vergeleken met voorgaande jaren is dit aandeel nauwelijks veranderd. Het aandeel van de uitgaven aan het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie lag tussen 2017 en 2021 ook elk jaar rond de 2 procent.

Tabel 2.3 Uitgaven van gemeenten per taakveld en totaal voor sport, als percentage van de totale uitgaven van gemeenten, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie
2017	2,2	0,5	1,7	2,1
2018	2,2	0,5	1,7	2,1
2019	2,3	0,5	1,8	2,2
2020	2,1	0,5	1,6	2,0
2021	2,2	0,5	1,7	2,2

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Ten opzichte van andere gemeentelijke vrijetijdsuitgaven

Om de gemeentelijke sportuitgaven verder in perspectief te plaatsen, vergelijken we deze met de uitgaven van gemeenten aan overige taakvelden binnen het domein vrije tijd. Hiervoor kijken we naar de taakvelden die onder het overkoepelende taakveld Sport, cultuur en recreatie vallen binnen de lv3-registratie (zie bijlage 3).

Het aandeel van de gemeentelijke vrijetijdsuitgaven (inclusief sport) binnen de totale uitgaven van gemeenten bedroeg in 2021 7,1 procent (tabel 2.4). Dat is meer dan in 2020, maar nog steeds minder dan in 2019.

Tabel 2.4 Totale uitgaven van gemeenten aan vrije tijd, per taakveld, als percentage van de totale uitgaven van gemeenten en verdeling binnen totaal van vrije tijd, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

	Aandeel in totale gemeentelijke uitgaven (%)					Aandeel in vrije tijd (%)				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Sportbeleid en activering	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	7	6	7	7	7
Sportaccommodaties	1,7	1,7	1,8	1,6	1,7	24	24	24	24	24
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2,1	2,1	2,2	2,0	2,2	29	30	30	30	30
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	1,5	1,6	1,6	1,4	1,5	21	23	21	21	21
Musea	0,5	0,4	0,5	0,4	0,5	7	6	7	7	7
Cultureel erfgoed	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	2	2	2	2	2
Media	0,7	0,6	0,7	0,6	0,6	9	9	9	9	8
Vrije tijd (totaal)	7,1	7,2	7,5	6,7	7,1	100	100	100	100	100

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Binnen de vrijetijdsuitgaven is de verdeling tussen de taakvelden tussen 2017 en 2021 nagenoeg gelijk gebleven (tabel 2.4). Openbaar groen en (openlucht) recreatie neemt binnen de vrijetijdsuitgaven met ongeveer 30 procent het grootste deel voor zijn rekening, gevolgd door Sportaccommodaties (24%) en Cultuurpresentatie, -productie en -participatie (21%). In totaal omvatten de twee sportspecifieke taakvelden samen ongeveer 31 procent van de gemeentelijke vrijetijdsuitgaven.

2.3 Details sportuitgaven

Gemeenten moeten in het lv3-systeem de inkomsten en uitgaven boeken op onderliggende categorieën. In totaal zijn er per taakveld 43 categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. Deze categorieën zijn algemeen geformuleerd, waardoor ze niet voor alle taakvelden eenvoudig te interpreteren zijn. In bijlage 4 geven we een overzicht van de categorieën.

De categorieën geven wel informatie over hoe de gemeentelijke sportuitgaven in grote lijnen zijn opgebouwd. Om deze opbouw inzichtelijk te maken hebben we voor de taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) een inleiding gemaakt van de categorieën. Binnen deze indeling hanteren we per taakveld vier overkoepelende groepen met daarbinnen in totaal acht subgroepen. De indeling van de categorieën over de (sub)groepen staat in bijlage 4.

De (sub)groepen zijn:

- **A. Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties:** *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door de gemeente zelf:*
  - pacht, huur en leges;
  - (specifieke) uitkeringen van het Rijk;
  - personeel;
  - overige interne uitvoering of exploitatie.
- **B. Investerings en afschrijvingen:** *investerings en afschrijvingen voor bijvoorbeeld grond of duurzame goederen (met een economische levensduur van minstens één jaar):*
  - investeringen;
  - afschrijvingen.
- **C. Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties:** *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door externe partijen (bijv. sportbedrijf):*
  - uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen;
  - overige overdrachten (bijv. in het kader van samenwerkingsverbanden met andere gemeenten).
- **D. Transacties en verrekeningen:** *financiële transacties en boekhoudkundige verrekeningen (exclusief afschrijvingen).*

In deze paragraaf laten we zien hoe de gemeentelijke sportuitgaven verdeeld zijn over de (sub)groepen. Daarbij drukken we de netto-uitgaven uit in euro's per inwoner. De totale bedragen zijn in bijlage 6 te vinden.

Sport totaal

Het grootste deel van de gemeentelijke netto-uitgaven aan sport bestond in 2021 uit externe uitvoering van het sportbeleid en externe exploitatie van sportaccommodaties (28,9 euro per inwoner; tabel 2.5). Deze netto-uitgaven stegen jaarlijks tussen 2017 en 2021 en bestaan voor het grootste deel uit uitbestedingen van en subsidie voor sportstimulering en exploitatiebijdragen voor sportaccommodaties (in 2021 27,9 euro per inwoner).

De netto-uitgaven aan interne uitvoering van het sportbeleid en interne exploitatie van sportaccommodaties bedroegen in 2021 13 euro per inwoner (tabel 2.5), een stuk lager dan in 2020 (19,6 euro per inwoner). Deze afname werd met name veroorzaakt door de subgroep (*Specifieke uitkeringen van het Rijk*), die voornamelijk bestaat uit inkomsten, waardoor de netto-uitgaven aan de subgroep negatief zijn. De netto-uitgaven aan deze subgroep lagen in 2021 (-12,5 euro per inwoner) een stuk lager dan in 2020 (-5,6 euro per inwoner). Binnen deze subgroep vallen waarschijnlijk de Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport) en de financiële steunmaatregelen vanuit het coronasteunpakket, die in hoofdstuk 5 verder aan bod komen.

Aan investeringen en afschrijvingen (in grond en duurzame goederen) besteedden gemeenten in 2021 netto 14,1 euro per inwoner (tabel 2.5). Tussen 2017 en 2020 stegen deze netto-uitgaven licht, waarna ze in 2021 afnamen. Binnen de groep vormen afschrijvingen het overgrote deel van de netto-uitgaven (13,7 euro per inwoner in 2021).

De overige netto-uitgaven aan sport (7 euro per inwoner in 2021; tabel 2.5) waren transacties en verrekeningen.

Tabel 2.5 Onderverdeling netto-uitgaven* gemeenten per inwoner aan sport**, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal per inwoner	62,4	63,6	65,3	67,8	63,1
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	19,1	17,9	18,6	19,6	13,0
Pacht, huur en leges	-13,2	-13,9	-15,1	-13,1	-13,4
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-3,0	-5,6	-12,5
Personeel	13,3	13,1	14,0	13,5	14,3
Overige interne uitvoering of exploitatie	19,0	18,7	22,8	24,9	24,6
B Investerings en afschrijvingen	13,9	13,9	14,6	14,8	14,1
Investerings	0,6	0,3	0,7	0,8	0,5
Afschrijvingen	13,3	13,5	13,9	13,9	13,7
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	20,9	23,8	25,0	25,6	28,9
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	19,7	22,3	23,1	24,6	27,9
Overige overdrachten	1,2	1,5	1,9	1,0	1,0
D Transacties en verrekeningen	8,5	8,0	7,1	7,8	7,0

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Per taakveld

In tabel 2.6 en tabel 2.7 laten we de verdeling van de netto-uitgaven per inwoner zien voor taakveld Sportbeleid en activering en voor taakveld Sportaccommodaties. Hieruit komt naar voren dat de groepen *Investerings en afschrijvingen* en *Transacties en verrekeningen* met name relevant zijn voor het taakveld Sportaccommodaties. De netto-uitgaven aan deze groepen binnen Sportbeleid en activering waren tussen 2017 en 2021 verwaarloosbaar.

Binnen het taakveld Sportbeleid en activering komt het grootste deel van de netto-uitgaven (68% in 2021; tabel 2.6) ten goede van externe uitvoering van het sportbeleid. Externe exploitatie is ook binnen taakveld Sportaccommodaties de grootste groep (37% in 2021; tabel 2.7), maar relatief ligt het aandeel van deze groep lager dan binnen Sportbeleid en activering. Dit komt mede doordat binnen het taakveld Sportaccommodaties de netto-uitgaven aan investeringen en afschrijvingen relatief en absoluut gezien een stuk hoger liggen dan bij Sportbeleid en activering.

Binnen het taakveld Sportaccommodaties zijn ten opzichte van eerdere jaren alleen de netto-uitgaven aan externe exploitatie gestegen in 2021 (tabel 2.7). De netto-uitgaven aan de andere drie overkoepelende groepen namen af, met name voor interne exploitatie. Net zoals bij de netto-uitgaven van beide sportspecifieke taakvelden samen lijkt de afname van de netto-uitgaven aan interne exploitatie met name veroorzaakt door een stijging van de inkomsten vanuit (specifieke) uitkeringen van het Rijk.

Tabel 2.6 Onderverdeling netto-uitgaven* gemeenten per inwoner voor *Sportbeleid en activering*, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal per inwoner	18,1	17,0	18,3	18,6	17,7
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	6,8	6,3	7,2	6,8	5,4
Pacht, huur en leges	-0,4	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-0,5	-1,0	-2,8
Personeel	3,4	3,6	3,7	4,0	4,1
Overige interne uitvoering of exploitatie	3,8	3,1	4,2	4,0	4,2
B Investerings en afschrijvingen	0,5	0,4	0,3	0,4	0,3
Investerings	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Afschrijvingen	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	10,5	10,5	10,9	11,5	12,0
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	10,2	10,2	10,0	11,2	11,8
Overige overdrachten	0,4	0,3	0,8	0,3	0,2
D Transacties en verrekeningen	0,3	-0,2	0,0	-0,1	0,0

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

Tabel 2.7 Onderverdeling netto-uitgaven* gemeenten per inwoner voor *Sportaccommodaties*, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal per inwoner	44,4	46,6	46,9	49,2	45,4
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	12,3	11,6	11,4	12,8	7,6
Pacht, huur en leges	-12,8	-13,5	-14,9	-13,0	-13,2
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	0,0	0,0	-2,6	-4,6	-9,7
Personeel	10,0	9,5	10,3	9,5	10,2
Overige interne uitvoering of exploitatie	15,2	15,6	18,6	20,9	20,4
B Investerings en afschrijvingen	13,4	13,5	14,2	14,4	13,8
Investerings	0,5	0,3	0,6	0,7	0,4
Afschrijvingen	12,9	13,2	13,6	13,7	13,4
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	10,4	13,3	14,2	14,1	16,9
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	9,5	12,1	13,1	13,4	16,1
Overige overdrachten	0,9	1,2	1,0	0,7	0,8
D Transacties en verrekeningen	8,2	8,3	7,1	7,9	7,0

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

3. Verschillen tussen gemeenten

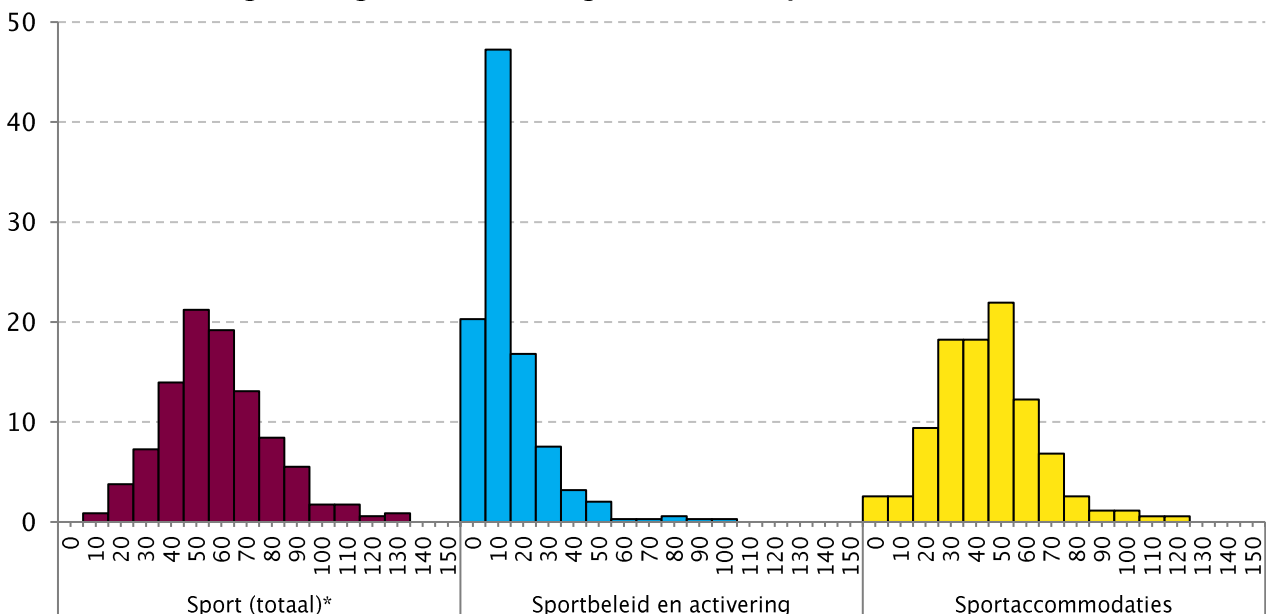
Tussen gemeenten bestaan de nodige verschillen in de gemeentelijke uitgaven aan sport. In dit hoofdstuk brengen we deze verschillen op verschillende manieren in kaart. Allereerst laten we de spreiding van de netto-uitgaven over de gemeenten zien. Vervolgens brengen we verschillen tussen gemeenten in kaart aan de hand van de achtergrondkenmerken van de gemeenten.

3.1 Spreiding

Het grootste deel van de gemeenten zat in 2021 dicht bij elkaar als het gaat om de netto-uitgaven per inwoner aan het taakveld Sportbeleid en activering (figuur 3.1). Ongeveer 84 procent gaf daar netto minder dan 25 euro per inwoner aan uit. Met name het aandeel dat netto 5 tot 15 euro per inwoner uitgaf is groot (47%). Dit beeld komt overeen met het beeld over 2020 (Van Eldert & Beekman, 2021).

Toch is voor het taakveld Sportbeleid en activering de nodige spreiding te zien. Enkele gemeenten geven namelijk aanzienlijk meer uit aan dit taakveld, met in 2021 een maximum van 296,5 euro per inwoner (tabel B7.1 in bijlage 7). Dit is terug te zien in de vorm van de verdeling van de netto-uitgaven (figuur 3.1), die naar rechts afwijkt ten opzichte van een normale verdeling. Daarnaast zijn er enkele gemeenten met negatieve netto-uitgaven per inwoner: het minimum van de gemeentelijke uitgaven aan Sportbeleid en activering komt namelijk uit op -29,2 euro per inwoner (tabel B7.1 in bijlage 7). Deze gemeenten hebben negatieve netto-uitgaven op dit taakveld omdat de inkomsten hierop hoger zijn dan de uitgaven. Dit is slechts voor enkele gemeenten het geval.

Figuur 3.1 Spreiding netto-uitgaven over gemeenten: netto-uitgaven per inwoner (in euro's; horizontale as) afgezet tegen het aandeel gemeenten (in procenten; verticale as) in 2021*

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Leeswijzer: Elke balk geeft het aandeel gemeenten met een netto-uitgave per inwoner weer dat afgerond overeenkomt met de waarde op de as. Bijvoorbeeld: 47 procent van de gemeenten gaf in 2021 netto tussen de 5 en 15 euro per inwoner uit aan Sportbeleid en activering.

* Enkele extreem afwijkende waarden zijn niet weergegeven in de figuur.

De spreiding van de gemeentelijke netto-uitgaven aan het taakveld Sportaccommodaties was in 2021, net zoals in 2020 (Van Eldert & Beekman, 2021), een stuk minder geclusterd (figuur 3.1). Het aandeel van de

groep met 45 tot 55 euro aan netto-uitgaven per inwoner was het grootst (22%). Het middelpunt lag daarentegen verder naar links, met een mediaan van 43,6 euro per inwoner (tabel B7.1 in bijlage 7). Net zoals bij het taakveld Sportbeleid en activering waren er voor het taakveld Sportaccommodaties uitschieters, zowel aan de lage als aan de hoge kant. In 2021 lag het minimum van de netto-uitgaven op -42,5 euro per inwoner en het maximum op 264,2 euro per inwoner.

De verdeling van beide sportspecifieke taakvelden samen, Sport (totaal), had in 2021 een vergelijkbare vorm als de verdeling voor het taakveld Sportaccommodaties (figuur 3.1). Net zoals voor het taakveld Sportaccommodaties was het aandeel van de groep met 45 tot 55 euro aan netto-uitgaven per inwoner het grootst (21%), maar met een mediaan van 56,2 euro per inwoner lag het middelpunt een stuk verder naar rechts. Wederom waren er uitschieters in de netto-uitgaven, met een minimum van -31,1 euro per inwoner en een maximum van 302,9 euro per inwoner (tabel B7.1 in bijlage 7). Hierbij valt op dat het minimum niet (veel lager) en het maximum niet (veel) hoger ligt dan de minima en maxima van de losse taakvelden. Dit laat in ieder geval zien dat gemeenten niet voor beide taakvelden een uitschieter zijn. De sportspecifieke taakvelden lijken elkaar eerder deels te compenseren.

3.2 Achtergrondkenmerken gemeenten

Inwoneraantal en stedelijkheid

Het inwoneraantal is een belangrijke factor voor de hoogte van de gemeentelijke netto-uitgaven aan sport. Dit zien we terug in zowel de totale als de relatieve netto-uitgaven (per inwoner).

Binnen de totale netto-uitgaven aan sport in Nederland hebben de grootste gemeenten veruit het grootste aandeel. De tien grootste gemeenten gaven in 2021 samen 25 procent van de totale netto-uitgaven uit (niet in tabel). Verder werd in 2021 de helft van de totale netto-uitgaven door de 49 grootste gemeenten (14% van alle gemeenten) uitgegeven.

De gemeentelijke netto-uitgaven aan sport per inwoner lagen in 2021 hoger naarmate het inwoneraantal in de gemeente hoger was (tabel 3.1). Daarbij waren de verschillen groot: de kleinste gemeenten (minder dan 20.000 inwoners) gaven netto 17,2 euro per inwoner minder uit aan sport dan de grootste gemeenten (100.000 of meer inwoners). Dit laat zien dat gemeenten met een hoger inwoneraantal 'extra' hoge sportuitgaven hebben. De hogere sportuitgaven in grotere gemeenten waren overigens met name toe te schrijven aan hogere uitgaven voor het taakveld Sportbeleid en activering. Verhoudingsgewijs was het aandeel daarvan in de totale sportuitgaven een stuk groter in grote gemeenten dan in kleine.

Ook in eerdere jaren (2017 tot en met 2020) lagen de gemeentelijke netto-uitgaven aan sport per inwoner hoger naarmate het inwoneraantal in de gemeente hoger was (tabel B8.1 in bijlage 8). Op totaalniveau (alle gemeenten samen) zagen we in paragraaf 2.1 een afname van de netto-uitgaven per inwoner tussen 2020 en 2021.

Deze afname is terug te zien voor de verschillende groepen gemeenten wanneer we deze uitsplitsen naar inwoneraantal. De uitsplitsing voor het taakveld Sportbeleid en activering laat echter een afwijkend beeld zien. De kleinste gemeenten (minder dan 20.000 inwoners) gaven in 2021 namelijk juist meer uit aan dit taakveld (+5%; tabel B8.2 in bijlage 8). Daarnaast veranderden de netto-uitgaven per inwoner aan dit taakveld van gemeenten met 20.000 tot 50.000 en gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners niet noemenswaardig in deze periode. Bij de grootste gemeenten (100.000 of meer inwoners) zagen we wel een afname van de netto-uitgaven per inwoner voor dit taakveld (-10%).

Voor het taakveld Sportaccommodaties was voor alle groepen gemeenten een afname te zien in de netto-uitgaven per inwoner. Deze afname was relatief het grootst (-13%; tabel B8.3 in bijlage 8) onder de kleinste gemeenten (minder dan 20.000 inwoners).

Tabel 3.1 Netto-uitgaven gemeenten aan sport per inwoner in 2021, naar aantal inwoners en stedelijkheid (in euro's)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties
Totaal	63,1	17,7	45,4
Aantal inwoners			
< 20.000	53,7	12,1	41,6
20.000–50.000	56,9	12,4	44,5
50.000–100.000	62,0	20,5	41,5
100.000 of meer	70,9	21,7	49,2
Stedelijkheid			
Niet stedelijk	60,8	12,9	47,9
Weinig stedelijk	60,6	12,7	47,9
Matig stedelijk	56,1	12,3	43,8
Sterk stedelijk	62,3	22,9	39,3
Zeer sterk stedelijk	71,2	20,1	51,1

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Naar stedelijkheid komen vergelijkbare verhoudingen naar voren als voor het inwoneraantal (tabel 3.1). Hoe sterker de stedelijkheid van de gemeente, hoe hoger de netto-uitgaven aan sport per inwoner. Alleen de gemeenten in de middelste stedelijkheidscategorie, matig stedelijk, wijken hier iets van af. Net als bij de vergelijking naar inwoneraantallen neemt het aandeel van het taakveld Sportbeleid en activering binnen de totale sportuitgaven toe naarmate de stedelijkheid van de gemeente sterker is.

De verhoudingen van de netto-uitgaven van gemeenten aan sport naar stedelijkheid in 2021 liggen in lijn met de verhoudingen in eerdere jaren (2017 tot en met 2020; tabel B8.1 in bijlage 8). De netto-uitgaven per inwoner aan sport namen voor alle stedelijkheidscategorieën af tussen 2020 en 2021. Per taakveld zien we wederom een afwijkend beeld bij het taakveld Sportbeleid en activering. De netto-uitgaven per inwoner aan dit taakveld namen namelijk toe tussen 2020 en 2021 voor gemeenten in de stedelijkheids categorieën niet stedelijk (+8%; tabel B8.2 in bijlage 8) en matig stedelijk (+2%).

Provincie

Gemeenten in de provincie Zuid-Holland gaven in 2021 relatief het meest uit aan sport vergeleken met gemeenten in andere provincies (netto 69,8 euro per inwoner; tabel 3.2). De netto-uitgaven per inwoner aan sport van gemeenten in Flevoland lagen het laagst: 52,6 euro per inwoner. Per taakveld zien we echter andere verhoudingen. De netto-uitgaven aan het taakveld Sportbeleid en activering waren het hoogst in gemeenten in Gelderland (24,4 euro per inwoner) en het laagst in gemeenten in Groningen (5,9 euro per inwoner). Voor de netto-uitgaven aan het taakveld Sportaccommodaties komt juist het tegenovergestelde naar voren.

In eerdere jaren (2017 tot en met 2020) zien we in grote lijnen vergelijkbare verhoudingen tussen gemeenten uit de verschillende provincies als in 2021. De netto-uitgaven per inwoner aan sport zijn het

hoogst in gemeenten in de provincies Zuid-Holland, Groningen en Overijssel en het laagst in gemeenten in de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Flevoland (tabel B8.4 in bijlage 8).

Tabel 3.2 Netto-uitgaven gemeenten* aan sport per inwoner in 2021, naar provincie (in euro's)

	Sport (totaal)**	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties
Totaal	63,1	17,7	45,4
Zuid-Holland	69,8	18,7	51,0
Overijssel	66,7	19,9	46,8
Groningen	65,7	5,9	59,8
Friesland	65,1	11,1	54,0
Limburg	63,8	15,9	47,8
Noord-Holland	62,5	20,7	41,9
Gelderland	61,3	24,4	37,0
Drenthe	60,0	12,4	47,6
Zeeland	59,2	9,1	50,1
Utrecht	58,7	19,2	39,5
Noord-Brabant	57,8	14,0	43,7
Flevoland	52,6	11,0	41,6

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Het gaat hierbij om de gemeentelijke uitgaven aan sport en niet om de provinciale uitgaven aan sport. De bedragen in de tabel laten zien hoeveel euro gemeenten in een provincie per inwoner uitgeven aan sport.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

4. Ontwikkelingen per gemeente

In hoofdstuk 2 bespraken we de ontwikkelingen in totale gemeentelijke sportuitgaven. Ontwikkelingen op totaalniveau zijn echter niet per definitie voor elke individuele gemeente van toepassing. Om hier meer grip op te krijgen gaan we in dit hoofdstuk in op de ontwikkelingen en verhoudingen per gemeente. Hierbij kijken we naar de verschillen tussen begrotingen en realisatie, de ontwikkeling door de tijd en de verhouding tussen de sportspecifieke taakvelden.

4.1 Begroting versus realisatie

In een eerdere editie van de Monitor sportuitgaven gemeenten (Van den Dool & Hoekman, 2017) kwam naar voren dat de gemeentelijke begrotingen voor sport, volgens de registratie in het lv3-systeem, in de periode 2010 tot en met 2015 enkele procenten lager waren dan de daadwerkelijke realisaties. In deze paragraaf kijken we of we dezelfde conclusie kunnen trekken over de gemeentelijke sportuitgaven in de periode 2017 tot en met 2021 en in hoeverre dit voor alle gemeenten van toepassing is.

In de periode 2017 tot en met 2020 zien we dat de totale gerealiseerde netto-uitgaven door gemeenten aan sport⁴ jaarlijks hoger waren dan de begrote netto-uitgaven (tabel 4.1). In 2018 was het verschil het kleinst (2,1%) en in 2020 het grootst (4,5%). Dit komt grotendeels overeen met het beeld over de periode 2010 tot en met 2015. In 2021 zien we echter een afwijkend beeld. De totale gerealiseerde netto-uitgaven door gemeenten aan sport waren in 2021 namelijk lager dan de begrote netto-uitgaven (-5,6%).

Dat de gerealiseerde netto-uitgaven in 2021 lager waren dan de begrote netto-uitgaven komt voort uit de inkomsten. Elk jaar was het relatieve verschil tussen realisatie en begroting hoger voor de inkomsten dan voor de uitgaven (tabel 4.1). Tot en met 2020 was het absolute verschil voor de uitgaven nog groter, waardoor de netto-uitgaven hoger uitkwamen in de realisatie. In 2021 was echter het verschil tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten in absolute waarde (+207 miljoen euro) groter dan bij de uitgaven (+142 miljoen euro), waardoor de gerealiseerde netto-uitgaven (-65 miljoen euro) lager uitkwamen dan de begrote netto-uitgaven.

Vermoedelijk worden de jaarlijks hogere gerealiseerde inkomsten voornamelijk bepaald door uitkeringen vanuit het Rijk. Sportspecifieke uitkeringen zoals de SPUK Sport en de financiële steunmaatregelen vanuit het coronasteunpakket waren, met name in 2020 en 2021, grote inkomstenbronnen voor gemeenten. Het ligt echter voor de hand dat gemeenten hier niet voor hadden begroot, bijvoorbeeld doordat nog niet duidelijk was of de coronasteunmaatregelen in 2021 zouden gelden.

⁴ Van alle gemeenten die per jaar zowel de begroting als de realisatie hebben ingevuld.

Tabel 4.1 Totale begrote en gerealiseerde uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten, totaal voor sport*, 2017 tot en met 2021

		Begroting (euro's x 1.000)	Realisatie** (euro's x 1.000)	Vershil*** (euro's x 1.000)	Vershil*** (% van begroting)
2017	Uitgaven	1.356.553	1.421.044	64.491	4,8%
	Inkomsten	328.176	368.868	40.692	12,4%
	Netto-uitgaven	1.028.377	1.052.176	23.799	2,3%
2018	Uitgaven	1.356.164	1.434.926	78.762	5,8%
	Inkomsten	304.763	361.279	56.516	18,5%
	Netto-uitgaven	1.051.401	1.073.647	22.246	2,1%
2019	Uitgaven	1.386.031	1.555.354	169.323	12,2%
	Inkomsten	311.157	441.093	129.936	41,8%
	Netto-uitgaven	1.074.874	1.114.261	39.387	3,7%
2020	Uitgaven	1.474.155	1.596.560	122.405	8,3%
	Inkomsten	350.889	422.766	71.877	20,5%
	Netto-uitgaven	1.123.266	1.173.794	50.528	4,5%
2021	Uitgaven	1.537.833	1.680.115	142.282	9,3%
	Inkomsten	377.436	584.629	207.193	54,9%
	Netto-uitgaven	1.160.397	1.095.486	-64.911	-5,6%

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

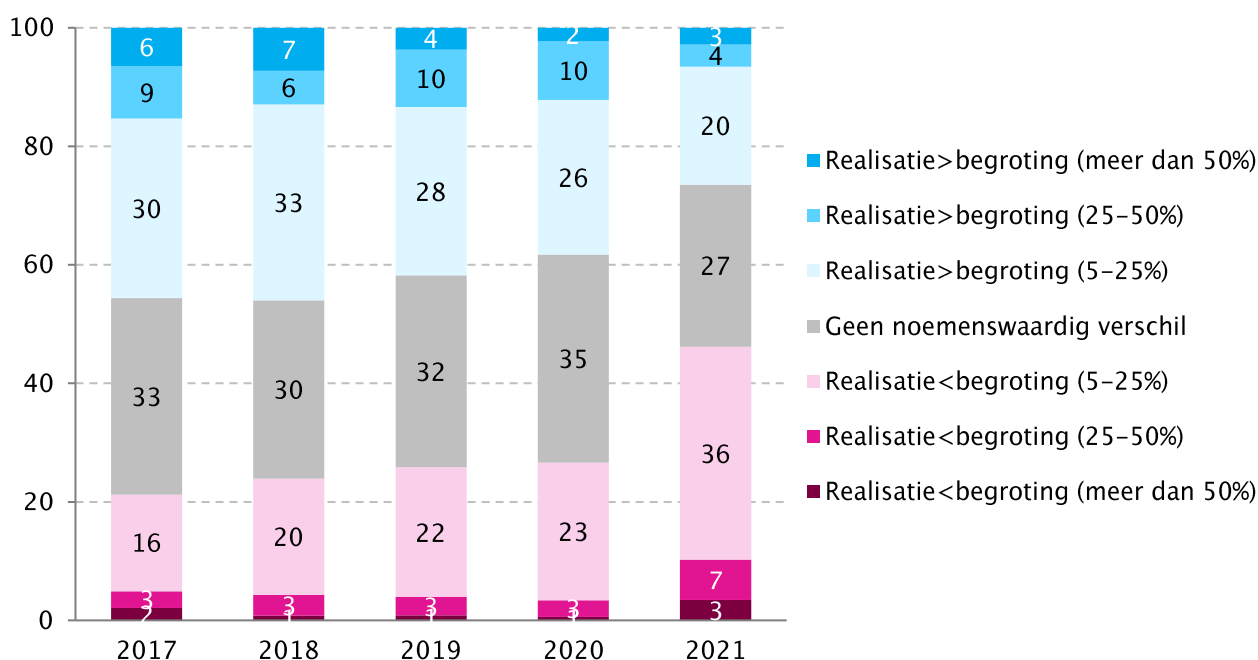
** Voor de resultaten in deze tabel zijn alleen de gemeenten meegenomen die zowel de begroting als de realisatie voor een jaar hebben ingevuld. Hierdoor kunnen de totale gerealiseerde bedragen afwijken van de bedragen die we in tabel 2.1 presenteerden.

*** Realisatie minus begroting.

De verschillen tussen de totale begrote en gerealiseerde netto-uitgaven door gemeenten aan sport zijn niet per definitie voor elke individuele gemeente van toepassing. Voor een deel van de gemeenten zien we geen noemenswaardig verschil tussen de begroting en de realisatie (figuur 4.1). Jaarlijks heeft dit betrekking op tussen de 27 (in 2021) en 35 procent (in 2020) van de gemeenten. Voor het grootste deel van de gemeenten lijken verschillen tussen de begroting en realisatie echter wel in lijn te liggen met de verschillen op totaalniveau.

In de periode 2017 tot en met 2020 was de realisatie voor de meeste gemeenten hoger dan de begroting en voor 2021 gold het tegenovergestelde. Dat neemt niet weg dat er in alle jaren ook gemeenten zijn met een tegenovergestelde verhouding tussen begroting en realisatie. In 2021 was de begroting bijvoorbeeld voor 26 procent van de gemeenten noemenswaardig lager dan de realisatie, terwijl voor 46 procent de begroting juist (noemenswaardig) hoger lag.

Figuur 4.1 Verskil tussen begroting en realisatie netto-uitgaven gemeenten aan sport*, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

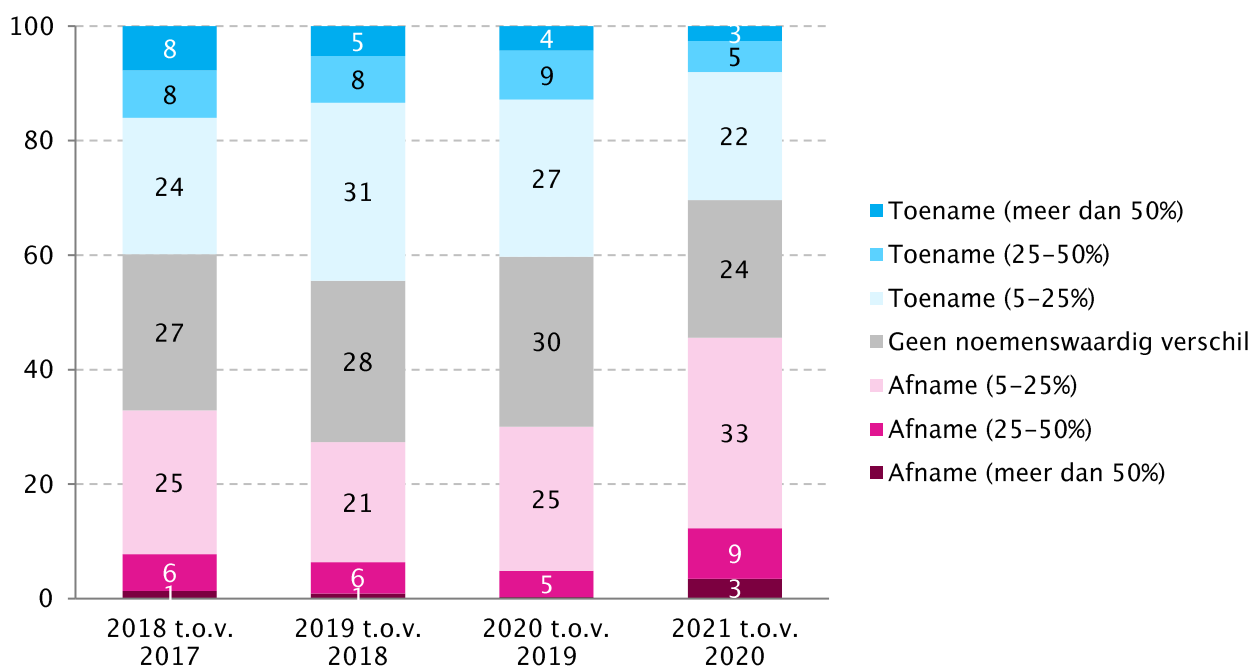
Wanneer gemeenten een verschil ervaarden tussen de begrote en gerealiseerde netto-uitgaven aan sport, ging het in de meeste gevallen niet om grote verschillen. Vaak betrof het verschil tussen de 5 en 25 procent van de begroting (figuur 4.1). Dat neemt niet weg dat er gemeenten zijn met relatief grote verschillen tussen de begroting en realisatie, in enkele gevallen meer dan 50 procent van de begroting.

4.2 Ontwikkeling door de tijd

In paragraaf 2.1 schreven we dat de totale netto-uitgaven door gemeenten aan sport tussen 2017 en 2020 jaarlijks stegen en tussen 2020 en 2021 afnamen. Deze ontwikkelingen zien we terug bij de meeste gemeenten: tussen 2017 en 2020 is de groep met toegenomen netto-uitgaven in alle jaren het grootst en tussen 2020 en 2021 namen de netto-uitgaven voor de meeste gemeenten af (figuur 4.2). Toch maken de netto-uitgaven ieder jaar in een aanzienlijk deel van de gemeenten een tegenovergestelde ontwikkeling door, wat erop wijst dat niet in alle gemeenten dezelfde ontwikkeling plaatsvindt door de jaren heen. Daarnaast is er jaarlijks een groep gemeenten waarvoor de netto-uitgaven niet noemenswaardig veranderen.

De mate waarin de netto-uitgaven aan sport veranderen tussen jaren verschilt tussen gemeenten. Bij het grootste deel van de gemeenten met een toename of afname in de netto-uitgaven ging het om een verandering van tussen de 5 en 25 procent (figuur 4.2). Maar voor een deel lag deze een stuk hoger: in enkele gevallen ging het om meer dan 50 procent.

Figuur 4.2 Netto-uitgaven aan sport* per gemeente vergeleken met het jaar ervoor (in procenten)

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

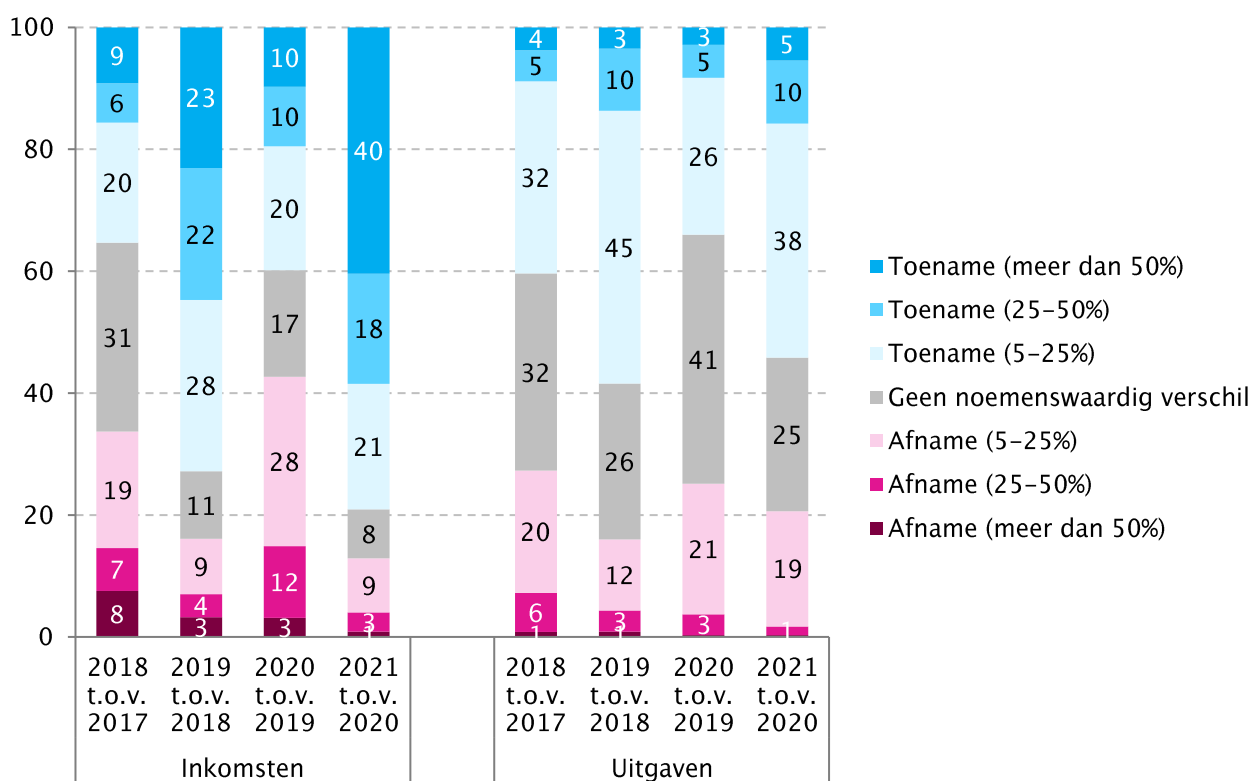
De netto-uitgaven op totaalniveau namen tussen 2020 en 2021 met name af doordat de inkomsten sterker stegen dan de uitgaven (zoals beschreven in paragraaf 2.1). Dit zien we terug als we naar de individuele gemeenten kijken. Waar de uitgaven van gemeenten aan sport tussen 2020 en 2021 voor ongeveer de helft van de gemeenten stegen (54%; figuur 4.3), stegen de inkomsten in deze periode voor bijna 80 procent van de gemeenten (79%). Tussen 2018 en 2019 zien we een vergelijkbaar verschil tussen het aandeel gemeenten met stijgende uitgaven (58%) en het aandeel met stijgende inkomsten (73%), maar wat opvalt tussen 2020 en 2021 is de mate waarin de inkomsten toenamen. Voor 40 procent van de gemeenten zien we namelijk een sterke stijging van de inkomsten tussen 2020 en 2021 (van meer dan 50%).

Verder valt op dat er, net zoals bij de netto-uitgaven, ieder jaar gemeenten zijn die een tegenovergestelde ontwikkeling doormaken dan de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven op totaalniveau. De uitgaven van gemeenten aan sport nemen op totaalniveau elk jaar toe (tabel 2.1), waar voor een deel van de gemeenten de uitgaven juist afnamen (figuur 4.3). De omvang bleef echter vaak beperkt tot een afname van 5 tot 25 procent.

In perioden waarin de totale inkomsten van alle gemeenten toenemen, is dit bij de meeste gemeenten terug te zien, terwijl de ontwikkeling per gemeente erg verschillend is bij een afname van de inkomsten op totaalniveau. Tussen 2017 en 2018 zagen we bijvoorbeeld een afname van de totale inkomsten van alle gemeenten, terwijl in deze periode het aandeel gemeenten met een toename (35%) ongeveer gelijk was aan het aandeel gemeenten met een afname (34%) van de inkomsten.

Al met al laten de verschillen tussen de gemeenten zien dat niet in alle gemeenten dezelfde ontwikkeling van inkomsten en uitgaven plaatsvindt door de jaren heen.

Figuur 4.3 Inkomsten en uitgaven aan sport* per gemeente vergeleken met het jaar ervoor (in procenten)

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

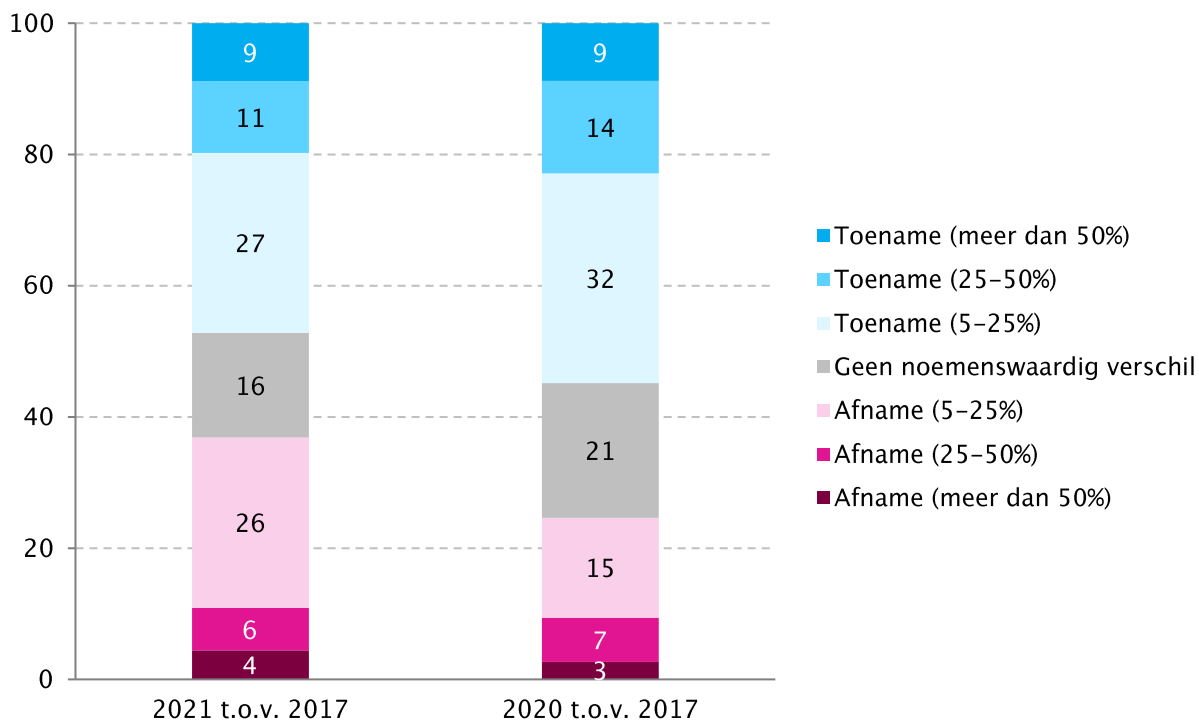
In de vorige editie van de Monitor sportuitgaven gemeenten gingen we dieper in op de fluctuaties binnen gemeenten door de ontwikkeling per jaar voor iedere gemeente aan elkaar te koppelen. Hieruit kwam naar voren dat het uitgavenpatroon van gemeenten sterk schommelt (Van Eldert & Beekman, 2021). Er waren maar weinig gemeenten waarbij de netto-uitgaven elk jaar stegen of daalden, en juist de paden met veel fluctuatie (toename-afname-toename en afname-toename-afname) kwamen het vaakst voor.

De sterke fluctuaties kunnen elkaar compenseren. Als een toename steeds wordt gevolgd door een afname van gelijke omvang, kom je immers weer op de beginwaarde uit. Maar de toenames kunnen ook steeds een stuk groter zijn dan de afnames, waardoor de netto-uitgaven na een aantal jaar een stuk hoger komen te liggen. Om deze mogelijke ontwikkelingen inzichtelijk te maken vergelijken we de netto-uitgaven aan sport per gemeente over een langere periode. Hierbij kijken we naar de ontwikkeling tussen 2017 en 2021 en de ontwikkeling tussen 2017 en 2020. We vergelijken 2017 zowel met 2020 als 2021 om te zien in hoeverre de afname op totaalniveau die we tussen 2020 en 2021 zien in de netto-uitgaven, terug te zien is in de ontwikkeling over de gehele periode.

De totale verandering tussen 2017 en 2021 valt voor de meeste gemeenten mee. Voor het grootste deel van de gemeenten namen de netto-uitgaven af (26%; figuur 4.4) met 5 tot 25 procent of toe (27%) met 5 tot 25 procent. Verder is er een groep waarvoor over de gehele periode van vijf jaar geen noemenswaardig verschil naar voren komt. Desondanks zijn er gemeenten die tussen 2017 en 2021 een flinke groei of daling in de netto-uitgaven aan sport zagen. Voor 20 procent van de gemeenten namen de netto-uitgaven met meer dan 25 procent toe en bij 10 procent komt een daling van meer dan 25 procent naar voren.

De daling van de totale netto-uitgaven van alle gemeenten samen is in zekere mate terug te zien in figuur 4.4. In de periode voorafgaand aan de daling, 2017 tot en met 2020, lag het aandeel gemeenten met een afname van de netto-uitgaven lager. Deze groep stijgt dus relatief gezien als we 2021 toevoegen aan de tijdreeks.

Figuur 4.4 Netto-uitgaven aan sport* per gemeente, vergelijking tussen 2021 en 2017 en tussen 2020 en 2017 (in procenten)

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

4.3 Verhouding tussen sportspecifieke taakvelden

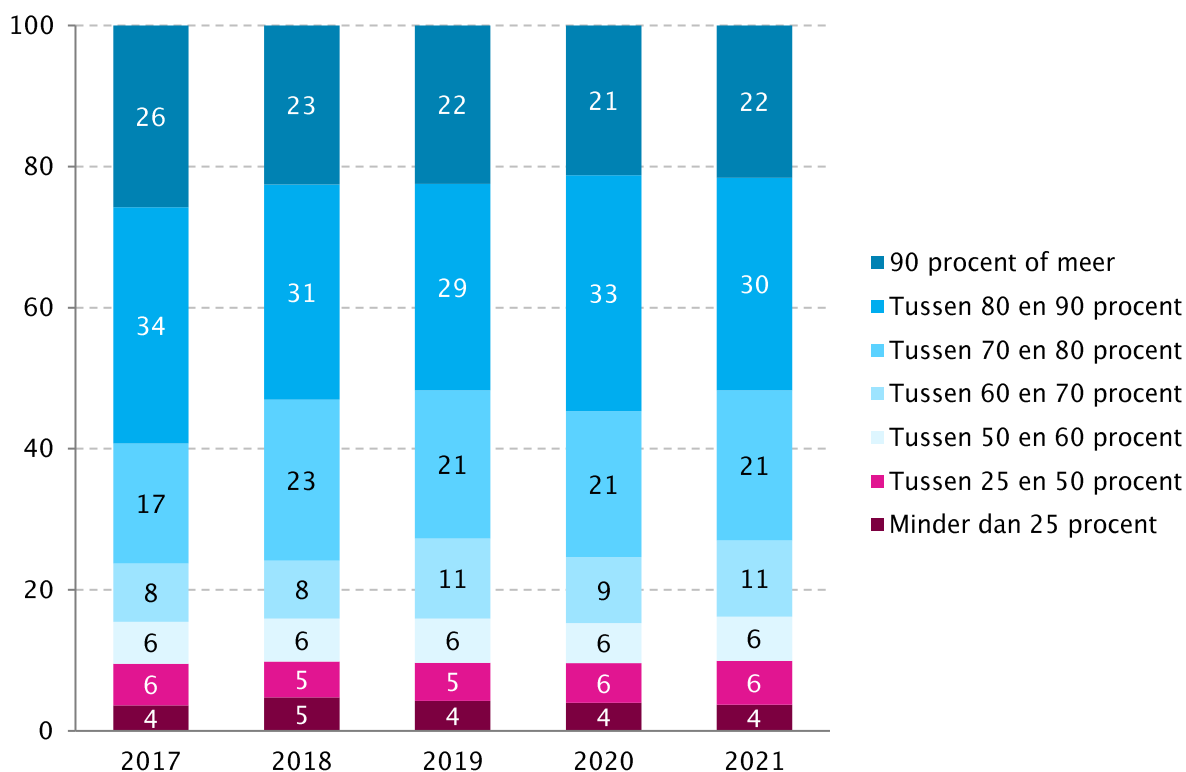
In paragraaf 2.1 beschreven we dat in 2021 72 procent van de totale netto-uitgaven van gemeenten aan sport voor rekening kwam van het taakveld Sportaccommodaties. Dit aandeel was in de periode 2017 tot en met 2021 redelijk stabiel, variërend tussen de 71 en 74 procent (niet in tabel). In deze paragraaf kijken we in hoeverre deze verhoudingen tussen de sportspecifieke taakvelden in de totale landelijke netto-uitgaven aan sport in de individuele gemeenten naar voren komen.

Tussen 2017 en 2021 lag jaarlijks voor meer dan de helft van de gemeenten (tussen de 52% in 2019 en 2021 en 59% in 2017) het aandeel van taakveld Sportaccommodaties binnen de netto-uitgaven aan sport tussen de 80 en 100 procent (figuur 4.5). Daarmee lag de verhouding tussen de sportspecifieke taakvelden voor een groot deel van de gemeenten hoger dan de verhouding tussen de taakvelden op totaalniveau. Zeker aangezien het aandeel van het taakveld Sportaccommodaties voor een deel van gemeenten (22% in 2021) zelfs hoger lag dan 90 procent.

Dat de verhouding tussen de sportspecifieke taakvelden op totaalniveau lager uitkomt, komt voort uit enkele gemeenten die verhoudingsgewijs weinig besteedden aan het taakveld Sportaccommodaties. Voor een kleine groep gemeenten (jaarlijks ongeveer 10%) lag het aandeel van taakveld Sportaccommodaties

namelijk onder de 50 procent. Deze gemeenten besteedden verhoudingsgewijs netto meer aan het taakveld Sportbeleid en activering.

Figuur 4.5 Aandeel netto-uitgaven gemeenten aan taakveld Sportaccommodaties binnen de totale netto-uitgaven voor sport*, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Het algehele beeld van de verhouding tussen de sportspecifieke taakvelden is in de periode 2017 tot en met 2021 grotendeels hetzelfde gebleven. In figuur 4.5 zien we voor alle jaren een vergelijkbaar beeld terug, maar ook als we kijken naar de ontwikkeling binnen de individuele gemeenten (niet in figuur). Voor het grootste deel van de gemeenten lag het aandeel van het taakveld Sportaccommodaties in 2021 in dezelfde categorie (gegeven de indeling in figuur 4.5) als in 2017 (46%; niet in figuur). En als er al een verschuiving plaatsvond tussen 2017 en 2021, bleef deze beperkt tot een verschuiving naar één categorie lager (20%) of hoger (15%).

5. Effect van de coronacrisis

In 2020 en 2021 zat de sport door de beperkende maatregelen als gevolg van de coronacrisis delen van het jaar op slot of kon deze niet op volledige capaciteit draaien. Dit zette de sportsector financieel onder druk. Door de ondersteunende rol van gemeenten bij de financiering van de sport vroeg dit actie van gemeenten om sportorganisaties door de crisis heen te helpen. Gemeenten gaven uitvoering aan verschillende financiële steunmaatregelen vanuit het Rijk en boden in enkele gevallen extra financiële ondersteuning.

Deze ondersteunende acties werkten vervolgens door op de financiën van gemeenten. Daarnaast werd de bedrijfsvoering van de gemeenten zelf geraakt, doordat ze huurinkomsten en inkomsten uit entreegelden misliepen. Kortom, de coronacrisis had op gemeenten het nodige effect.

In dit hoofdstuk pogen we deze gevolgen inzichtelijk te maken. Hiervoor kijken we eerst naar de totale uitgaven en inkomsten van gemeenten, om vervolgens in te zoomen op de sport.

5.1 Totaal alle taakvelden

Aan de ontwikkeling van de totale uitgaven en inkomsten door gemeenten was al duidelijk te zien dat 2020 een bijzonder jaar was, en nu zien we dit ook voor 2021 naar voren komen. Nadat de uitgaven en inkomsten tussen 2017 en 2019 grotendeels stabiel rond de 65 miljard waren, stegen ze in 2020 naar 76,9 miljard euro (tabel 5.1). In 2021 namen de uitgaven en inkomsten licht af (-1,8 miljard euro), maar beide zijn nog een stuk hoger dan in 2019, voorafgaand aan de coronacrisis (+8,7 miljard euro). Het ligt voor de hand dat deze verschillen veroorzaakt zijn door de coronacrisis.

Tabel 5.1 Totale uitgaven en inkomsten gemeenten op alle taakvelden samen, 2017 tot en met 2021 (in miljarden euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totale uitgaven	64,9	66,5	66,4	76,9	75,1
Totale inkomsten	64,9	66,5	66,4	76,9	75,1

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Ten opzichte van voor de coronacrisis, in 2019, liggen in 2021 met name de uitgaven hoger voor de taakvelden Mutaties reserves (+1,5 miljard euro; tabel B9.1 in bijlage 9), Resultaat van de rekening van baten en lasten (+1,5 miljard euro) en Inkomensregelingen (+1,4 miljard euro). De taakvelden met de grootste stijging tussen 2019 en 2021 in de inkomsten waren Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (+4,5 miljard euro) en Inkomensregelingen (+1,5 miljard euro).

De toegenomen uitgaven en inkomsten voor het taakveld Inkomensregelingen komen waarschijnlijk voort uit het uitvoeren van de financiële steunmaatregel Tijdelijke Overbrugging Zelfstandige Ondernemers (Tozo). De Tozo was specifiek bedoeld voor de financiële ondersteuning van zelfstandig ondernemers ten tijde van de coronacrisis. Het aanvraagproces van de regeling liep via gemeenten. Ook zelfstandig ondernemers binnen de sportsector konden gebruikmaken van de Tozo-regeling. Volgens een toelichtend document van het CBS over het boeken van coronagerelateerde posten moesten de uitgaven en inkomsten rondom de Tozo op taakveld Inkomensregelingen geboekt worden (CBS, z.d.).

5.2 Uitgaven en inkomsten aan sport

Uitgaven

Uit een peiling via het gemeentepanel van Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) in de periode december 2021 tot en met januari 2022 kwam naar voren dat de sport in 2020 en 2021 grotendeels gespaard is gebleven van gemeentelijke bezuinigingen (Ruikes et al., 2022). Als gemeenten in 2020 en 2021 wel bezuinigden op een beleidsthema, was dat voornamelijk op evenementen. Meer geld gaven gemeenten in 2020 en 2021 het vaakst uit aan trajecten voor sportstimulering en investeringen in sportvoorzieningen.

Ook in deze rapportage zien we dat grootschalige gemeentelijke bezuinigingen op sport als gevolg van de coronacrisis vooralsnog zijn uitgebleven. Op totaalniveau namen de gemeentelijke uitgaven aan sport jaarlijks toe (tabel 2.1). Tussen 2019 en 2021 waren er wel individuele gemeenten die de uitgaven zagen afnemen, maar in de meeste gevallen ging het hierbij niet om een grote afname (figuur 4.3).

Dat de uitgaven van gemeenten aan sport tijdens de coronacrisis toenamen ligt enigszins voor de hand. Gemeenten hebben zich immers ingezet om sportorganisaties de coronacrisis door te helpen en dit vroeg om extra gemeentelijke uitgaven. Voor een deel is dit zichtbaar in de ontwikkeling van de uitgaven van gemeenten aan subsidies en inkomensoverdrachten gerelateerd aan sport.

Volgens een toelichtend document van het CBS over het boeken van coronagerelateerde posten moesten gemeenten de uitgaven aan extra subsidies voor sportaccommodaties en -organisaties verantwoorden op de categorieën 4.3.6 Inkomensoverdrachten - overige overheden en 4.3.8 Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen binnen de sportspecifieke taakvelden (CBS, z.d.). Voor beide categorieën is een stijging van de uitgaven te zien ten tijde van de coronacrisis (tabel 5.2). Vergeleken met 2019, voorafgaand aan de coronacrisis, liggen in 2021 de uitgaven aan Inkomensoverdrachten - overige overheden ongeveer 38 miljoen euro hoger en de uitgaven aan Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen ongeveer 37 miljoen euro hoger.

Tabel 5.2 Ontwikkeling in de uitgaven van gemeenten aan subsidies en inkomstenoverdrachten* per taakveld, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Subsidies</i>					
Sportbeleid & activering	55.799	33.851	25.373	27.653	36.502
Sportaccommodaties	83.995	73.603	67.228	66.067	83.398
Totaal Sport	139.794	107.454	92.601	93.720	119.900
<i>Inkomstenoverdrachten overige overheden</i>					
Sportbeleid & activering	29.586	52.976	44.267	76.718	69.679
Sportaccommodaties	26.276	77.458	79.352	73.764	92.243
Totaal Sport	55.862	130.434	123.619	150.482	161.922
<i>Inkomstenoverdrachten overige instellingen en personen</i>					
Sportbeleid & activering	84.700	85.404	102.888	92.293	101.416
Sportaccommodaties	54.509	58.739	81.336	96.407	119.467
Totaal Sport	139.209	144.143	184.224	188.700	220.883

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorieën 4.2 Subsidies, 4.3.6 Inkomstenoverdrachten – overige overheden en 4.3.8 Inkomstenoverdrachten – overige instellingen en personen.

Daarnaast hebben gemeenten mogelijk een deel van de extra subsidies verantwoord op de categorie 4.2 Subsidies, bijvoorbeeld als het ging om een (incidentele) verhoging van bestaande subsidies. Vergeleken met 2019 zien we dat de uitgaven aan deze categorie inderdaad hoger waren in 2021 (+27 miljoen euro; tabel 5.2). Het is de vraag of deze stijging enkel het gevolg is van de coronacrisis, aangezien de uitgaven aan deze categorie in 2017 nog een stuk hoger lagen.

Inkomsten

In 2020 zagen we dat de coronacrisis waarschijnlijk effect heeft gehad op de inkomsten van gemeenten vanuit sport. Tussen 2019 en 2020 namen de totale sportinkomsten af met ruim 18 miljoen euro (tabel 2.1), een daling die met name voortkwam uit het taakveld Sportaccommodaties. Deze daling had waarschijnlijk te maken met misgelopen inkomsten door het kwijtschelden van de huur en het mislopen van entreegelden van gemeentelijke sportaccommodaties in de periode dat deze gesloten waren. Op de categorieën 3.6 Huren en 3.8 Overige goederen en diensten (waaronder vermoedelijk de inkomsten uit entreegelden vallen) zagen we een afname van de inkomsten tussen 2019 en 2020 (tabel 5.3).

Ook in 2021 werden de gemeentelijke sportaccommodaties voor een periode gesloten en liepen gemeenten dus inkomsten mis. De inkomsten uit huur en overige goederen en diensten namen weliswaar licht toe tussen 2020 en 2021, maar waren nog niet terug op het niveau van voor de coronacrisis, in 2019 (tabel 5.3).

Tabel 5.3 Ontwikkeling in de huurinkomsten* van gemeenten en de inkomsten van gemeenten uit overige goederen en diensten** per taakveld, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Huren</i>					
Sportbeleid & activering	5.718	6.480	2.843	2.524	1.463
Sportaccommodaties	207.899	221.960	248.431	219.083	223.864
Totaal Sport	213.617	228.440	251.274	221.607	225.327
<i>Overige goederen en diensten</i>					
Sportbeleid & activering	8.727	8.376	9.157	12.923	12.262
Sportaccommodaties	72.043	77.861	75.300	50.708	57.234
Totaal Sport	80.770	86.237	84.457	63.631	69.496

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorie 3.6 Huren.

** Op basis van categorie 3.8 Overige goederen en diensten, waaronder inkomsten uit entreetickets vallen.

Ondanks de misgelopen inkomsten zijn de totale inkomsten van gemeenten vanuit de sport sterk toegenomen tussen 2020 en 2021 (+163 miljoen euro; tabel 2.1). Daarmee waren totale inkomsten in 2021 hoger dan in 2019, voorafgaand aan de coronacrisis. De toename van de totale inkomsten vanuit de sport komt met name voort uit de inkomsten uit (specifieke) uitkeringen van het Rijk. Voor de coronacrisis namen deze inkomsten al toe tussen 2018 en 2019 (+52 miljoen euro; tabel 5.4), maar tussen 2019 en 2020 (+45 miljoen euro) en 2020 en 2021 (+112 miljoen euro) kwam hier nog een flinke schep bovenop. Deze stijgingen zijn vermoedelijk veroorzaakt door de Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport) en de financiële steunmaatregelen vanuit het coronasteunpakket.

Tabel 5.4 Ontwikkeling in de inkomsten van gemeenten uit (specifieke) uitkeringen van het Rijk* per taakveld, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
Sportbeleid & activering	285	324	8.143	17.126	48.686
Sportaccommodaties	220	200	44.569	80.578	171.432
Totaal Sport	505	524	52.712	97.704	220.118

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Op basis van categorieën 4.3.1 Inkomensoverdrachten – Rijk en Kapitaaloverdrachten – Rijk.

Via de SPUK Sport kunnen gemeenten een aanvraag indienen voor de btw die aan hen in rekening is gebracht voor investeringen in de hardware van sportaccommodaties (bouw, renovatie en onderhoud) en voor exploitatie van sportaccommodaties (beheer). De SPUK Sport is vanaf 2019 beschikbaar en via de regeling gaan jaarlijks substantiële bedragen richting gemeenten. Dit verklaart de stijging in de inkomsten uit (specifieke) uitkeringen van het Rijk tussen 2018 en 2019.

Toch lijken gemeenten niet het hele bedrag vanuit de SPUK Sport op de sportspecifieke taakvelden te verantwoorden. In 2019 bedroegen de (specifieke) uitkeringen van het Rijk namelijk ongeveer 53 miljoen euro (tabel 5.4), terwijl het uiteindelijk vastgestelde bedrag over 2019 117,6 miljoen euro bedroeg (Hoekman et al., 2022). Dit verschil komt mogelijk doordat gemeenten (een deel van) de uitgaven en inkomsten voor de gym- en sportzalen op het taakveld Onderwijshuisvesting verantwoorden.

Tijdens de coronacrisis heeft het kabinet verschillende financiële steunmaatregelen in het leven geroepen, waaronder enkele sportspecifieke steunmaatregelen.⁵ Twee van deze sportspecifieke steunmaatregelen hiervan waren relevant voor gemeenten:

- Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties (TVS);
- Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden (SPUK IJZ).

De TVS-regeling was bedoeld om verhuurders van sportaccommodaties, waaronder gemeenten, te compenseren voor de misgelopen huurinkomsten als gevolg van het kwijtschelden van de huur voor amateursportorganisaties in perioden waarin de sportaccommodaties gesloten waren. De SPUK IJZ-regeling werd in het leven geroepen om de financiële gevolgen van de coronamaatregelen te verzachten voor zwembaden en ijsbanen, aangezien dit doorgaans dure accommodaties zijn met hoge vaste lasten (ook als de accommodaties tijdelijk gesloten zijn).

Gemeenten ontvingen in 2020 ongeveer 42 miljoen euro TVS-steun en 84 miljoen euro SPUK IJZ-steun (Pulles et al., 2022). In het eerste halfjaar van 2021 kwam hier ongeveer 38 miljoen euro TVS-steun en 72 miljoen euro SPUK IJZ-steun bij en voor de periode november 2021 tot en met januari 2022 ongeveer 17 miljoen euro TVS-steun en 35 miljoen euro SPUK IJZ-steun.

De TVS en SPUK IJZ waren achteraf aan te vragen, waardoor de definitieve bedragen pas op een later moment bij de gemeenten binnenkomen. Desondanks zien we aan de (flink) gestegen inkomsten van gemeenten uit (specifieke) uitkeringen van het Rijk dat een deel hiervan inmiddels is ontvangen.

⁵ In de rapportage van de Monitor Sport en Corona V (Pulles et al., 2022) gaven we een beschrijving van de steunmaatregelen en een stand van zaken over het gebruik van deze steunmaatregelen door de sportsector.

6. Kernuitkomsten

In deze achtste rapportage van de Monitor sportuitgaven gemeenten gaven we een gedetailleerd overzicht van de gemeentelijke sportuitgaven in de periode 2017 tot en met 2021. Vervolgens lieten we de verschillen tussen gemeenten en de ontwikkelingen per gemeente zien. Daarnaast gingen we dieper in op de effecten van de coronacrisis op de gemeentelijk uitgaven aan sport. In dit afsluitende hoofdstuk bespreken we de kernuitkomsten uit de rapportage.

Sportuitgaven in 2021 en de jaren ervoor

In 2021 gaven gemeenten in totaal bijna 1,7 miljard euro uit aan sport en ontvingen ze zo'n 585 miljoen euro aan inkomsten vanuit de sport. Daarmee kwamen de netto-uitgaven aan sport in 2021 uit op bijna 1,1 miljard euro. Het merendeel hiervan kwam ten goede van het taakveld Sportaccommodaties (72%). Per Nederlander gaven gemeenten in 2021 netto 63,1 euro per inwoner uit aan sport. Hiervan besteedden ze 17,7 euro aan het taakveld Sportbeleid en activering en 45,4 euro aan Sportaccommodaties. Het aandeel van de uitgaven aan sport binnen de totale gemeentelijke uitgaven is beperkt: in 2021 zo'n 2,2 procent. Binnen de gemeentelijke vrijetijdsuitgaven omvatten de uitgaven aan sport ongeveer 31 procent.

Vergeleken met 2020 namen de netto-uitgaven aan sport in 2021 met zo'n 6,4 procent af. Het is de eerste keer sinds 2017 dat de netto-uitgaven van gemeenten aan sport afnamen. De afname in 2021 werd veroorzaakt doordat de inkomsten sterker stegen dan de uitgaven.

Niet alle uitgaven door gemeenten gerelateerd aan sport (en bewegen) worden naar verwachting geboekt op de sportspecifieke taakvelden. Waarschijnlijk komt een groot deel van de uitgaven aan sport en bewegen in de openbare ruimte op het taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie terecht, al vallen ook niet-sportgerelateerde uitgaven onder dit taakveld. In totaal gaven gemeenten in 2021 netto ruim 1,5 miljard euro uit aan Openbaar groen en (openlucht) recreatie, ongeveer 87,4 euro per inwoner. Vergeleken met 2020 zijn deze netto-uitgaven gestegen.

Samenstelling sportuitgaven

Het grootste deel van de gemeentelijke netto-uitgaven aan sport bestond in 2021 uit externe uitvoering van het sportbeleid en externe exploitatie van sportaccommodaties. Deze netto-uitgaven stegen jaarlijks tussen 2017 en 2021 en bestaan voor het grootste deel uit uitbestedingen van en subsidie voor sportstimulering en exploitatiebijdragen voor sportaccommodaties. Daarnaast maken interne uitvoering en exploitatie en investeringen en afschrijvingen een groot deel uit van de gemeentelijke netto-uitgaven aan sport, al komen deze wel met name voor bij sportaccommodaties. De netto-uitgaven aan interne uitvoering en exploitatie zijn tussen 2020 en 2021 gedaald. Deze daling lijkt mede veroorzaakt door een sterke toename van de inkomsten uit uitkeringen vanuit het Rijk, zoals de SPUK Sport en de financiële coronasteunmaatregelen.

Verschillen tussen gemeenten

Tussen gemeenten is de nodige spreiding waar te nemen in de netto-uitgaven aan sport per inwoner, wat mede veroorzaakt wordt door enkele gemeenten die afwijkend lage of hoge netto-uitgaven per inwoner hebben. Voor beide sportspecifieke taakvelden komt dit beeld naar voren, al liggen de netto-uitgaven per inwoner aan het taakveld Sportbeleid en activering voor het grootste deel van de gemeenten wel dicht bij elkaar. Ook in de netto-uitgaven per inwoner van beide sportspecifieke taakvelden samen zit veel spreiding. Uitschieters op de taakvelden lijken elkaar enigszins te compenseren in het totaal voor sport.

De netto-uitgaven aan sport hangen positief samen met de grootte van de gemeenten. Dit zien we terug in zowel de totale als de relatieve netto-uitgaven. Binnen de totale netto-uitgaven aan sport in Nederland

hebben de grootste gemeenten veruit het grootste aandeel. Zo werd in 2021 de helft van de totale netto-uitgaven door de 49 grootste gemeenten (14% van alle gemeenten) gedaan. Daarnaast waren de relatieve netto-uitgaven, de netto-uitgaven per inwoner, hoger bij een hoger inwoneraantal van de gemeente. Gemeenten met een hoger inwoneraantal hebben dus 'extra' hoge sportuitgaven. De hogere sportuitgaven in grotere gemeenten waren overigens met name toe te schrijven aan hogere uitgaven voor het taakveld Sportbeleid en activering.

Een vergelijkbaar verband komt naar voren voor de mate van stedelijkheid van gemeenten: hoe sterker de stedelijkheid van de gemeente, hoe hoger de netto-uitgaven aan sport per inwoner. Alleen de gemeenten in de middelste stedelijkheidscategorie, matig stedelijk, wijken hier iets van af.

De netto-uitgaven per inwoner aan sport liggen het hoogst in gemeenten in de provincies Zuid-Holland, Groningen en Overijssel en het laagst in gemeenten in de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Flevoland. Voor de losse taakvelden zien we andere verhoudingen. De netto-uitgaven per inwoner aan het taakveld Sportbeleid en activering waren in 2021 het hoogst in gemeenten in Gelderland en het laagst in gemeenten in Groningen, terwijl voor het taakveld Sportaccommodaties het tegenovergestelde naar voren kwam.

Verschil tussen begroting en realisatie

In de periode 2017 tot en met 2020 lagen de totale gerealiseerde netto-uitgaven door gemeenten aan sport jaarlijks enkele procenten hoger dan de begrote netto-uitgaven. In 2021 zien we een afwijkend beeld: de totale gerealiseerde netto-uitgaven waren namelijk lager dan de begrote netto-uitgaven. Dit wordt veroorzaakt door de ontwikkeling in de totale inkomsten. Het verschil tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten was in 2021 groter dan bij de uitgaven, waardoor de gerealiseerde netto-uitgaven lager uitkwamen dan de begrote netto-uitgaven. Waarschijnlijk spelen sportspecifieke uitkeringen vanuit het Rijk, zoals de SPUK Sport en de financiële steunmaatregelen vanuit het coronasteunpakket, hierin een grote rol.

De ontwikkelingen op totaalniveau zien we terug op gemeentelijk niveau. De meeste gemeenten hadden in de periode 2017 tot en met 2020 hogere gerealiseerde netto-uitgaven aan sport dan begrote netto-uitgaven, en voor 2021 gold het tegenovergestelde. Dit geldt niet voor alle gemeenten. Voor een deel zien we geen noemenswaardige verschillen tussen de begrotingen en de realisaties. In andere gemeenten zien we juist een tegenovergestelde verhouding tussen begroting en realisatie dan op totaalniveau.

Ontwikkeling door de tijd

De totale netto-uitgaven door gemeenten aan sport stegen tussen 2017 en 2020 en namen af tussen 2020 en 2021. Deze ontwikkelingen zien we terug bij de meeste gemeenten. Er is ieder jaar een aanzienlijk deel van de gemeenten waar de netto-uitgaven een tegenovergestelde ontwikkeling doormaken, wat erop wijst dat niet in alle gemeenten dezelfde ontwikkeling plaatsvindt door de jaren heen. Daarnaast is er jaarlijks een groep gemeenten waarvoor de netto-uitgaven niet noemenswaardig veranderen.

De totale verandering van de netto-uitgaven aan sport tussen 2017 en 2021 valt voor de meeste gemeenten mee. De meeste gemeenten zagen de netto-uitgaven af- of toenemen met 5 tot 25 procent. Verder is er een groep waarvoor over de gehele periode van vijf jaar geen noemenswaardig verschil naar voren komt. Desondanks zijn er gemeenten die tussen 2017 en 2021 een flinke groei of daling in de netto-uitgaven aan sport zagen.

Verhouding tussen sportspecifieke taakvelden

Van de totale netto-uitgaven aan sport komt jaarlijks ongeveer drie kwart ten goede van het taakveld Sportaccommodaties. Als we naar de verhoudingen binnen de individuele gemeenten kijken, zien we dat in meer dan de helft van de gemeenten het aandeel van het taakveld Sportaccommodaties in de sportuitgaven hoger is. Voor een deel van de gemeenten komt dit aandeel zelfs boven de 90 procent uit.

Dat de verhouding tussen de sportspecifieke taakvelden op totaalniveau lager uitkomt, komt voort uit enkele gemeenten die verhoudingsgewijs weinig besteedden aan taakveld Sportaccommodaties. Voor een kleine groep gemeenten lag het aandeel van taakveld Sportaccommodaties namelijk onder de 50 procent.

Effect van de coronacrisis

In de gemeentelijke (sport)uitgaven lijken op een aantal punten de effecten van de coronacrisis naar voren te komen. Op totaalniveau, van alle taakvelden samen, zie we dat de totale gemeentelijke inkomsten en uitgaven in de coronajaren 2020 en 2021 aanzienlijk hoger waren dan in 2019. Dit komt mede door toegenomen inkomsten en uitgaven voor de uitvoering van de Tozo-regeling voor zelfstandig ondernemers.

Aan de sportuitgaven zien we dat grootschalige gemeentelijke bezuinigingen op sport voorlopig zijn uitgebleven. Gemeenten gaven in 2020 en 2021 juist meer uit aan sport. Een deel hiervan ging waarschijnlijk als extra subsidie naar de sportsector, gezien de toegenomen gemeentelijke uitgaven aan sportspecifieke inkomensoverdrachten.

In de gemeentelijke inkomsten vanuit de sport zien we dat gemeenten in 2020 en 2021 inkomsten uit huur en entreegelden misliepen. Toch nemen de totale inkomsten juist toe tussen 2020 en 2021, tot een hoger niveau dan in 2019. Hierin spelen sportspecifieke uitkeringen als de SPUK Sport en de financiële coronasteunmaatregelen een belangrijke rol. De financiële coronasteunmaatregelen waren bedoeld om te compenseren voor (een deel van) de misgelopen inkomsten.

Literatuurlijst

Centraal Bureau voor de Statistiek (z.d.). *Boeken coronagerelateerde posten*. Centraal Bureau voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/deelnemers-enquetes/decentrale-overheden/kredo-overheden/boeken-coronagerelateerde-posten>

Hoekman, R., Schots, M., & Ruikes, D. (2022). *Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur 2022*. Mulier Instituut.

Hoekman, R., & Van den Dool, R. (2015). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2015)*. Mulier Instituut.

Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Eds.) (2022). *Monitor Sport en corona V: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Ruikes, D., Van Eldert, P., & Hoekman, R. (2022). *Financiële gevolgen van de coronacrisis voor het lokale sportbeleid: de (verwachte) ontwikkeling van de sportuitgaven in 2020, 2021 en 2022 volgens de lokale sportambtenaar*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R. (2018). *Monitor sportuitgaven gemeenten: een overzicht van de uitgaven in 2017*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Hoekman, R. (2017). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2016)*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Hoekman, R. (2018). *Gemeentelijke uitgaven aan sport. Een overzicht van de ontwikkelingen (2010-2017)*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Van Eldert, P. (2019). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2018: een overzicht van de uitgaven in 2018 en de uitbesteding van sporttakken*. Mulier Instituut.

Van den Dool, R., & Van Eldert, P. (2021). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2019: een overzicht van de uitgaven in 2019 plus samenhangende vraagstukken*. Mulier Instituut.

Van Eldert, P., & Beekman, T. (2021). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2020: gemeentelijke uitgaven aan sport in 2020 en verdieping op specifieke vraagstukken*. Mulier Instituut.

Bijlage 1. Overzicht gerapporteerde onderwerpen

De specifieke onderwerpen van de rapporten over de periode 2017 tot en met 2020 zijn:

- effect van de coronacrisis (Van Eldert & Beekman, 2021);
- relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (Van Eldert & Beekman, 2021);
- relatie aanwezigheid zwembaden en sportuitgaven van gemeenten (Van Eldert & Beekman, 2021);
- fluctuaties uitgaven van jaar op jaar (Van Eldert & Beekman, 2021);
- effect van de coronacrisis (Van den Dool & Van Eldert, 2021);
- verschillen in inkomsten van gemeenten (Van den Dool & Van Eldert, 2021);
- opvatting bevolking over sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool & Van Eldert, 2021);
- validiteit Iv3-registraties bij vergelijking tussen gemeenten (Van den Dool & Van Eldert, 2021);
- uitbesteden van activering (Van den Dool & Van Eldert, 2019);
- uitbesteden van beheer/exploitatie van sportaccommodaties (Van den Dool & Van Eldert, 2019);
- relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool, 2018);
- relatie lidmaatschap sport en de sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool, 2018).

De specifieke onderwerpen van de rapporten over de periode 2010 tot en met 2016 zijn:

- fluctuaties uitgaven van jaar op jaar (Van den Dool & Hoekman, 2018);
- relatie sportdeelname en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool & Hoekman, 2018);
- relatie beleid en sportuitgaven van gemeenten (Van den Dool & Hoekman, 2017);
- ontwikkeling sportbudgetten en daadwerkelijke verschuivingen (Van den Dool & Hoekman, 2017);
- verschil begroting en realisatie (Van den Dool & Hoekman, 2017);
- uitgaven gemeenten en relatie met recessiepeiling (Hoekman & Van den Dool, 2015).

Bijlage 2. Gemeenten in de Iv3 en de totale populatie per jaar

Tabel B2.1 Aantal gemeenten dat in het Iv3-systeem de begroting, realisatie of beiden heeft ingevuld en de totale populatie gemeenten per 1 januari, 2017 tot en met 2021

Jaar	Totale populatie per 1 januari	Ingevuld		
		Begroting	Realisatie	Beide
2017	388	386	388	386
2018	380	375	377	372
2019	355	355	352	352
2020	355	355	353	353
2021	352	351	352	351

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (Iv3), 2018–2022 & CBS (Statline), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 3. Overzicht Iv3-taakvelden gemeenten

- 0. Bestuur en ondersteuning
  - 0.1 Bestuur
  - 0.2 Burgerzaken
  - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
  - 0.4 Overhead
  - 0.5 Treasury
  - 0.61 OZB woningen
  - 0.62 OZB niet-woningen
  - 0.63 Parkeerbelasting
  - 0.64 Belastingen overig
  - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
  - 0.8 Overige baten en lasten
  - 0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)
  - 0.10 Mutaties reserves
  - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten
- 1. Veiligheid
  - 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
  - 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2. Verkeer, vervoer en waterstaat
  - 2.1 Verkeer en vervoer
  - 2.2 Parkeren
  - 2.3 Recreatieve havens
  - 2.4 Economische havens en waterwegen
  - 2.5 Openbaar vervoer
- 3. Economie
  - 3.1 Economische ontwikkeling
  - 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
  - 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
  - 3.4 Economische promotie
- 4. Onderwijs
  - 4.1 Openbaar basisonderwijs
  - 4.2 Onderwijshuisvesting
  - 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- 5. Sport, cultuur en recreatie
  - 5.1 Sportbeleid en activering
  - 5.2 Sportaccommodaties
  - 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
  - 5.4 Musea
  - 5.5 Cultureel erfgoed
  - 5.6 Media
  - 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 6. Sociaal domein
  - 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
  - 6.2 Wijkteams
  - 6.3 Inkomensregelingen
  - 6.4 Begeleide participatie
  - 6.5 Arbeidsparticipatie
  - 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
    - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
    - 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
    - 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
    - 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 7. Volksgezondheid en milieu
  - 7.1 Volksgezondheid
  - 7.2 Riolering
  - 7.3 Afval
  - 7.4 Milieubeheer
  - 7.5 Begraafplaatsen en crematoria
- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
  - 8.1 Ruimtelijke ordening
  - 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
  - 8.3 Wonen en bouwen

Bijlage 4. Financiële categorieën

Binnen elk taakveld in het Iv3-systeem moeten gemeenten de uitgaven uitsplitsen naar onderliggende categorieën, die voor elk taakveld hetzelfde zijn. In tabel B4.1 geven we deze categorieën weer. Voor een analyse in deze rapportage hebben we deze categorieën ingedeeld in enkele (sub)groepen. Deze indeling is ook terug te zien in tabel B4.1, waarbij we de (sub)groepen als volgt definiëren:

A. Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties: *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door de gemeente zelf:*

- pacht, huur en leges;
- (specifieke) uitkeringen van het Rijk;
- personeel;
- overige interne uitvoering of exploitatie.

B. Investerings en afschrijvingen: *investerings en afschrijvingen voor bijvoorbeeld grond of duurzame goederen (met een economische levensduur van minstens één jaar):*

- investeringen;
- afschrijvingen.

C. Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties: *inkomsten/uitgaven voor de uitvoering van het gemeentelijke sportbeleid (5.1) of de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties (5.2) door externe partijen (bijv. sportbedrijf):*

- uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen;
- overige overdrachten (bijv. in het kader van samenwerkingsverbanden met andere gemeenten).

D. Transacties en verrekeningen: *financiële transacties en boekhoudkundige verrekeningen (exclusief afschrijvingen).*

Tabel B4.1 Onderliggende categorieën per taakveld en indeling in (sub)groepen

Categorie	Groep	Subgroep
1.0 Salarissen en sociale lasten		
1.1 Salarissen en sociale lasten (L)	A	Personeel
2.0 Belastingen		
2.1 Belastingen (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
2.2.1 Belastingen op producenten (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
2.2.2 Belastingen op huishoudens (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.0 Goederen en diensten		
3.1 Grond (B-L)	B	Investerings
3.2 Duurzame goederen (B-L)	B	Investerings
3.3 Pachten (B-L)	A	Pacht, huur en leges
3.4.1 Sociale uitkeringen in natura (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.4.2 Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
3.5.1 Ingeleend personeel (L)	A	Personeel
3.5.2 Uitgeleend personeel (B)	A	Personeel
3.6 Huren (B)	A	Pacht, huur en leges
3.7 Leges en andere rechten (B)	A	Pacht, huur en leges
3.8 Overige goederen en diensten (B-L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.0 Overdrachten		
4.1.1 Sociale uitkeringen in geld (L)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.1.2 Verhaal sociale uitkeringen in geld (B)	A	Overige interne uitvoering of exploitatie
4.2 Subsidies (L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.3.1 Inkomensoverdrachten – Rijk (B-L)	A	(Specifieke) uitkeringen van het Rijk
4.3.2 Inkomensoverdrachten – gemeenten (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.3 Inkomensoverdrachten – gemeenschappelijke regelingen (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.4 Inkomensoverdrachten – provincies (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.5 Inkomensoverdrachten – waterschappen (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.6 Inkomensoverdrachten – ov overheden (B-L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.3.7 Inkomensoverdrachten – Europese Unie (B-L)	C	Overige overdrachten
4.3.8 Inkomensoverdrachten – overige instellingen en personen (B-L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen

Vervolg tabel B4.1 Onderliggende categorieën per taakveld en indeling in (sub)groepen

Categorie	Groep	Subgroep
4.3.9 Inkomenoverdrachten – onverdeeld (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.1 Kapitaaloverdrachten – Rijk (B–L)	A	(Specifieke) uitkeringen van het Rijk
4.4.2 Kapitaaloverdrachten – gemeenten (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.3 Kapitaaloverdrachten – gemeenschappelijke regelingen (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.4 Kapitaaloverdrachten – provincies (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.5 Kapitaaloverdrachten – waterschappen (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.6 Kapitaaloverdrachten – ov overheden (B–L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.4.7 Kapitaaloverdrachten – Europese Unie (B–L)	C	Overige overdrachten
4.4.8 Kapitaaloverdrachten – overige instellingen en personen (B–L)	C	Uitbestedingen/subsidies sportstimulering en exploitatiebijdragen
4.4.9 Kapitaaloverdrachten – onverdeeld (B–L)	C	Overige overdrachten
5.0 Rente en dividend		
5.1 Rente (B–L)	D	*
5.2 Dividenden en winsten (B)	D	*
6.0 Financiële transacties		
6.1 Financiële transacties (B–L)	D	*
7.0 Verrekeningen		
7.1 Mutatie reserves (B–L)	D	*
7.2 Mutatie voorzieningen (B–L)	D	*
7.3 Afschrijvingen (B–L)	B	Afschrijvingen
7.4 Toegerekende reële en bespaarde rente (B–L)	D	*
7.5 Overige verrekeningen (B–L)	D	*

* Binnen groep D (Transacties en verrekeningen) hebben we binnen de indeling geen verdere uitsplitsing naar subgroepen gemaakt.

Bijlage 5. Procentuele ontwikkeling uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven

Tabel B5.1 Procentuele ontwikkeling totale uitgaven, inkomsten en netto-uitgaven gemeenten aan sport en de jaarlijkse inflatie, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

	Sport (totaal)*			Inflatie
	Uitgaven	Inkomsten	Netto-uitgaven	
2018 (t.o.v. 2017)	1,4	-2,3	2,7	1,7
2019 (t.o.v. 2018)	7,4	21,2	2,8	2,6
2020 (t.o.v. 2019)	2,6	-4,2	5,3	1,3
2021 (t.o.v. 2020)	5,5	38,5	-6,4	2,7

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Tabel B5.2 Procentuele ontwikkeling netto-uitgaven gemeenten aan sport per inwoner en de jaarlijkse inflatie, 2017 tot en met 2021 (in procenten)

	Sport (totaal)*	Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Inflatie
2018 (t.o.v. 2017)	1,9	-6,1	5,1	4,3	1,7
2019 (t.o.v. 2018)	2,6	8,1	0,6	6,3	2,6
2020 (t.o.v. 2019)	3,9	1,4	4,8	4,3	1,3
2021 (t.o.v. 2020)	-6,9	-5,1	-7,6	5,1	2,7

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Bijlage 6. Onderverdeling sportuitgaven in totale bedragen

Tabel B6.1 Onderverdeling totale netto-uitgaven* gemeenten aan sport**, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	1.055.760	1.084.069	1.114.261	1.173.794	1.099.199
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	323.114	303.939	316.665	339.304	226.765
Pacht, huur en leges	-223.719	-238.584	-259.114	-228.292	-233.586
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-127	-254	-51.890	-97.528	-218.123
Personeel	225.411	223.900	238.531	234.288	248.539
Overige interne uitvoering of exploitatie	321.549	318.877	389.138	430.836	429.935
B Investerings en afschrijvingen	235.716	237.303	249.214	256.636	247.142
Investerings	9.724	5.923	12.074	14.648	8.345
Afschrijvingen	225.992	231.380	237.140	241.988	238.797
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	352.806	405.112	426.427	442.201	503.175
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	331.994	379.477	394.561	425.399	484.927
Overige overdrachten	20.812	25.635	31.866	16.802	18.248
D Transacties en verrekeningen	144.124	137.715	121.955	135.653	122.117

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Tabel B6.2 Onderverdeling totale netto-uitgaven* gemeenten voor *Sportbeleid en activering*, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	302.558	285.411	310.900	319.616	305.285
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	113.600	105.356	121.601	117.159	93.167
Pacht, huur en leges	-6.685	-7.513	-3.688	-2.893	-2.618
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-4	-103	-8.125	-17.159	-48.324
Personeel	56.363	61.215	63.047	68.929	70.728
Overige interne uitvoering of exploitatie	63.926	51.757	70.367	68.282	73.381
B Investerings en afschrijvingen	7.710	6.972	5.650	6.109	5.168
Investerings	1.573	1.271	961	1.845	1.092
Afschrijvingen	6.137	5.701	4.689	4.264	4.076
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	176.337	176.700	184.087	197.437	207.358
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	170.330	171.715	170.106	192.850	203.721
Overige overdrachten	6.007	4.985	13.981	4.587	3.637
D Transacties en verrekeningen	4.911	-3.617	-438	-1.089	-408

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

Tabel B6.3 Onderverdeling totale netto-uitgaven* gemeenten voor *Sportaccommodaties*, 2017 tot en met 2021 (in euro's x 1.000)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	753.202	798.658	803.361	854.178	793.914
A Interne uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	209.514	198.583	195.064	222.145	133.598
Pacht, huur en leges	-217.034	-231.071	-255.426	-225.399	-230.968
(Specifieke) uitkeringen van het Rijk	-123	-151	-43.765	-80.369	-169.799
Personeel	169.048	162.685	175.484	165.359	177.811
Overige interne uitvoering of exploitatie	257.623	267.120	318.771	362.554	356.554
B Investerings en afschrijvingen	228.006	230.331	243.564	250.527	241.974
Investerings	8.151	4.652	11.113	12.803	7.253
Afschrijvingen	219.855	225.679	232.451	237.724	234.721
C Externe uitvoering sportbeleid of exploitatie sportaccommodaties	176.469	228.412	242.340	244.764	295.817
Uitbestedingen/subsidies sportstimulering of exploitatiebijdragen	161.664	207.762	224.455	232.549	281.206
Overige overdrachten	14.805	20.650	17.885	12.215	14.611
D Transacties en verrekeningen	139.213	141.332	122.393	136.742	122.525

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Netto-uitgaven zijn de uitgaven min inkomsten. Een negatief bedrag betekent dat de inkomsten hoger waren dan de uitgaven.

Bijlage 7. Spreiding per taakveld

Tabel B7.1 Beschrijvende statistieken over de spreiding van de netto-uitgaven per inwoner over gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2021

		Minimum	Mediaan	Maximum	Standaarddeviatie
Sport (totaal)*	2017	-267,6	56,1	367,2	35,4
	2018	1,7	57,3	269,3	26,5
	2019	10,4	57,9	273,5	25,8
	2020	8,3	58,3	267,2	27,7
	2021	-31,1	56,2	302,9	28,7
Sportbeleid en activering	2017	-35,2	9,7	310,6	20,5
	2018	-16,4	10,5	328,6	20,9
	2019	-12,4	10,8	335,4	22,5
	2020	-26,5	11,1	366,2	24,0
	2021	-29,2	11,0	296,5	20,7
Sportaccommodaties	2017	-272,4	42,6	362,1	35,2
	2018	-106,0	44,2	233,9	26,3
	2019	-111,5	43,4	239,3	24,9
	2020	-114,3	44,8	234,4	26,6
	2021	-42,5	43,6	264,2	24,9

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut

Bijlage 8. Verschillen naar achtergrondkenmerken

Tabel B8.1 Netto-uitgaven gemeenten aan sport* per inwoner naar aantal inwoners en stedelijkheid, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	62,4	63,6	65,3	67,8	63,1
Aantal inwoners					
< 20.000	57,3	58,2	55,7	59,1	53,7
20.000–50.000	57,6	58,8	59,4	61,3	56,9
50.000–100.000	61,2	61,2	65,2	64,6	62,0
100.000 of meer	68,8	70,6	72,3	76,8	70,9
Stedelijkheid					
Niet stedelijk	52,0	58,8	56,8	61,3	60,8
Weinig stedelijk	61,5	60,7	63,5	64,7	60,6
Matig stedelijk	56,1	59,8	60,9	61,9	56,1
Sterk stedelijk	64,1	64,1	65,3	66,4	62,3
Zeer sterk stedelijk	69,3	69,6	72,4	77,7	71,2

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Tabel B8.2 Netto-uitgaven gemeenten per inwoner voor *Sportbeleid en activering* naar aantal inwoners en stedelijkheid, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	18,1	17,0	18,3	18,6	17,7
Aantal inwoners					
< 20.000	11,1	11,6	11,2	11,5	12,1
20.000–50.000	12,4	12,5	12,7	12,5	12,4
50.000–100.000	20,6	20,6	21,6	20,5	20,5
100.000 of meer	23,8	20,5	23,0	24,1	21,7
Stedelijkheid					
Niet stedelijk	9,7	10,9	11,1	12,0	12,9
Weinig stedelijk	12,1	12,1	12,1	13,1	12,7
Matig stedelijk	12,1	12,9	13,4	12,1	12,3
Sterk stedelijk	22,0	22,8	26,0	25,4	22,9
Zeer sterk stedelijk	25,6	18,6	19,7	21,0	20,1

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B8.3 Netto-uitgaven gemeenten aan sport per inwoner voor *Sportaccommodaties* naar aantal inwoners en stedelijkheid, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	44,4	46,6	46,9	49,2	45,4
Aantal inwoners					
< 20.000	46,3	46,6	44,5	47,6	41,6
20.000–50.000	45,2	46,3	46,7	48,8	44,5
50.000–100.000	40,6	40,6	43,6	44,1	41,5
100.000 of meer	45,0	50,1	49,4	52,7	49,2
Stedelijkheid					
Niet stedelijk	42,3	47,9	45,6	49,3	47,9
Weinig stedelijk	49,4	48,6	51,4	51,6	47,9
Matig stedelijk	44,1	46,9	47,5	49,8	43,8
Sterk stedelijk	42,1	41,3	39,2	41,0	39,3
Zeer sterk stedelijk	43,7	51,0	52,7	56,7	51,1

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B8.4 Netto-uitgaven gemeenten* aan sport** per inwoner naar provincie, 2017 tot en met 2021 (in euro's)

	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal	62,4	63,6	65,3	67,8	63,1
Zuid-Holland	64,8	70,2	70,0	73,6	69,8
Overijssel	69,0	68,5	73,2	68,5	66,7
Groningen	68,4	72,4	70,6	76,9	65,7
Friesland	62,0	65,6	64,0	67,8	65,1
Limburg	63,8	63,5	62,5	68,7	63,8
Noord-Holland	63,2	61,3	63,2	69,4	62,5
Gelderland	60,9	59,6	61,6	61,9	61,3
Drenthe	63,7	61,4	67,1	67,5	60,0
Zeeland	62,6	66,0	66,6	64,3	59,2
Utrecht	56,3	56,8	62,5	66,3	58,7
Noord-Brabant	59,2	60,8	63,0	62,7	57,8
Flevoland	51,8	52,1	56,4	58,3	52,6

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2022. Bewerking: Mulier Instituut.

* Het gaat hierbij nog steeds om de gemeentelijke uitgaven aan sport en niet om de provinciale uitgaven aan sport. De bedragen in de tabel laten zien hoeveel gemeenten in een bepaalde provincie per inwoner uitgeven aan sport.

** De taakvelden Sportbeleid en activering (5.1) en Sportaccommodaties (5.2) vormen samen het totaal voor sport.

Bijlage 9. Totale uitgaven en inkomsten van gemeenten (per taakveld)

Tabel B9.1 Totale inkomsten en uitgaven gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2021 (in miljoenen euro's)

Taakveld	Uitgaven					Inkomsten				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal alle taakvelden	64.861	66.533	66.403	76.913	75.107	64.862	66.533	66.403	76.913	75.107
0.1 Bestuur	907	1.088	1.234	1.107	1.060	111	89	74	72	140
0.2 Burgerzaken	676	682	654	586	705	400	379	272	212	266
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	584	549	581	593	530	588	652	615	625	550
0.4 Overhead	6.367	6.740	6.711	6.964	7.290	871	918	629	584	568
0.5 Treasury	412	527	528	312	305	1.687	1.300	1.301	5.026	937
0.61 OZB woningen	140	141	167	175	172	2.182	2.158	2.244	2.343	2.482
0.62 OZB niet-woningen	49	41	51	56	59	1.726	1.838	1.909	2.061	2.195
0.63 Parkeerbelasting	83	91	81	74	77	691	712	785	713	764
0.64 Belastingen overig	109	112	91	84	97	440	439	428	380	387
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	6	13	10	18	11	27.784	29.244	30.746	33.447	35.266
0.8 Overige baten en lasten	419	430	268	360	336	411	428	305	357	306
0.9 Vennootschapsbelasting	20	12	23	34	44	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	5.893	6.089	5.550	10.306	7.094	6.625	6.960	6.712	7.329	7.358
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.151	799	563	1.494	2.052	134	102	168	-77	25
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.115	1.151	1.185	1.285	1.333	29	36	26	48	55
1.2 Openbare orde en veiligheid	657	664	717	778	884	82	91	95	96	149
2.1 Verkeer en vervoer	2.856	2.843	2.916	3.054	3.167	397	347	356	361	407
2.2 Parkeren	402	424	421	454	445	183	236	211	197	167
2.3 Recreatieve havens	20	20	23	22	23	14	15	16	12	14
2.4 Economische havens en waterwegen	161	146	133	116	135	49	37	38	36	53
2.5 Openbaar vervoer	388	440	406	302	310	366	249	212	189	206
3.1 Economische ontwikkeling	321	296	287	315	334	110	57	58	95	66
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	833	1.107	832	736	986	1.092	1.252	938	929	1.318
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	117	118	118	287	241	73	70	68	175	176
3.4 Economische promotie	166	200	209	185	205	311	357	415	271	312

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Vervolg tabel B9.1 Totale inkomsten en uitgaven gemeenten per taakveld, 2017 tot en met 2021 (in miljoenen euro's)

Taakveld	Uitgaven					Inkomsten				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
4.1 Openbaar basisonderwijs	121	106	100	110	115	69	60	62	68	74
4.2 Onderwijshuisvesting	1.411	1.291	1.290	1.357	1.332	155	136	139	137	181
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.293	1.266	1.307	1.365	1.447	613	602	615	645	704
5.1 Sportbeleid en activering	324	311	341	361	380	21	25	30	42	74
5.2 Sportaccommodaties	1.104	1.137	1.214	1.235	1.305	351	339	411	381	511
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	994	1.094	1.048	1.097	1.140	139	194	171	156	136
5.4 Musea	327	292	339	338	350	56	45	42	36	33
5.5 Cultureel erfgoed	96	94	95	108	107	20	24	16	19	18
5.6 Media	429	425	439	452	455	25	26	22	25	25
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.358	1.430	1.482	1.540	1.632	131	146	117	97	104
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.970	1.991	2.040	2.040	2.130	214	178	171	173	183
6.2 Wijkteams	941	976	1.021	1.044	1.119	45	30	27	28	38
6.3 Inkomensregelingen	8.087	8.094	7.880	10.571	9.285	6.307	6.483	6.259	9.216	7.743
6.4 Begeleide participatie	2.522	2.444	2.365	2.398	2.253	169	173	185	166	146
6.5 Arbeidsparticipatie	893	892	912	911	1.012	131	104	71	93	116
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	623	612	690	728	723	48	37	25	28	23
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.855	2.996	3.248	3.493	3.610	266	250	190	164	193
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.559	3.931	4.342	4.491	4.700	316	347	393	231	253
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.096	2.293	2.328	2.620	2.133	131	192	202	206	198
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	616	711	719	719	882	37	37	29	20	33
7.1 Volksgezondheid	768	766	840	1.020	1.304	130	111	113	274	527
7.2 Riolering	1.397	1.347	1.385	1.424	1.451	1.693	1.702	1.738	1.794	1.823
7.3 Afval	1.713	1.708	1.859	2.020	2.096	2.134	2.086	2.204	2.367	2.586
7.4 Milieubeheer	516	569	651	778	830	67	71	70	114	159
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	156	155	150	156	166	129	134	135	142	153
8.1 Ruimtelijke ordening	473	566	589	677	810	185	263	203	271	294
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.158	3.116	2.714	2.783	3.034	3.994	3.847	3.239	3.500	3.534
8.3 Wonen en bouwen	1.207	1.196	1.257	1.376	1.411	927	925	902	1.042	1.076

Bron: Door CBS verzamelde gemeentelijke data (lv3), 2018–2022. Bewerking: Mulier Instituut.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl